Anul I. — No. 9 | Un număr 25 Capeici (50 bani) | Chişinău, 26 Noemvrie 1917

ARDEALUL

(TRANSILVANIA)

Gazetă naţională. Iese odată pe săptămână.

Redactor: Dr. ONISIFOR GHIBU | Redacţia şi Administraţia, Chişinău. Alexandrovscaia-u, Passaj.

Abonamente:

IN RUSIA

Pe 3 luni: . . . 4 Ruble

IN ALTE ŢĂRI:

Pe trei luni: . . . 10 Lei

PLATA PENTRU RECLAME după ÎNVOEALĂ

SĂRBĂTOAREA SĂRBĂTORILOR

— Deschiderea Sfatului Ţării Basarabiei —

Cât de nepătrunse sunt căile Domnului!

Care dintre noi, cei peste o sută de mii de Transilvăneni pribegi prin Rusia, ar fi crezut vreodată să ajungă să vadă cu ochii lor minunea petrecută la 21 Noemvrie în Chişinău? Noi aşteptăm de o mie de ani ziua dreptăţii celei vecinice — şi iată ceasul a sunat mai întâi pentru fraţii noştri Moldoveni!

De când a izbucnit războiul lumii, gândurile noastre sburau numai spre *Câmpul Libertăţii* dela Blaj, spre *Câmpia Turzii*, unde a fost ucis mişeleşte Mihai Viteazul, şi spre Alba Iulia, unde au fost tăiaţi pe roată Horia şi Cloşca, şi, iată, că în loc să ajungem în aceste locuri visate de noi, soarta ne-a aruncat la Chişinău, unde am fost martori la cea mai mare întâmplare din viaţa Basarabiei!

Ce sărbătoare măreaţă, ce zi fără păreche! In adevăr, Sărbătoarea sărbătorilor şi praznicul praznicelor! Când am ascultat în biserica catedrală slujba dumnezeiască în limba naţională, când am văzut pe palatul Sfatului Ţărei fluturând tricolorul românesc, când, la deschiderea şedinţei, corul a întonat în accente de o putere covârşitoare: *Deşteaptă-te Române* şi mai ales, chemarea: *Români din patru unghiuri, acum ori nici odată, uniţi-vă în cuget, uniţi-vă-n simţiri....* ni se părea că s'au deschis în faţa noastră porţile raiului şi am văzut pe însuş Cel nevăzut. Cine şi-ar mai fi putut stăpâni plânsul în acele clipe de o măreţie unică în felul ei? Din sufletul nostru copleşit de bucurie se ridica numai cuvântul de laudă: „Mare eşti Doamne şi minunate sunt lucrurile Tale!

Dar sărbătoarea fraţilor noştri moldoveni, pentru noi a fost şi un prilej de adâncă durere. Căci oricât am fi vrut să ne uităm, în acele clipe pe noi înşine, să uităm suferinţele noastre din trecut şi nădejdile neîmplinite pentru viitor, n'am putut izbuti. Când am văzut armata naţională moldovenească, al cărei steag l'a sfinţit episcopul rus Gavriil, ne plângea inima că noi nici într'o mie de ani n'am putut să ajungem la o astfel de oaste. Când am văzut în fruntea Sfatului Ţării pe un Moldovan, care purta pe piept frumosul tricolor naţional, şi care conducea în limba românească adunarea ţării, sufletul nostru era într'una chinuit de ştirea cetită, cu o seară mai înainte, în gazeta „România Mare“ dela Chiev, despre spânzurarea, la Cluj, a câtorva zeci de intelectuali români din Transilvania, numai pentru că au purtat şi ei la pieptul lor colorile naţionale şi s'au arătat Români neînduplecaţi în toate împrejurările . . .

Iar când în şedinţa cea dintâi a Sfatului, am văzut până şi pe cele mai mici noroade, cum sunt Găgăuzii, bucurându-se de toate drepturile naţionale, după cari noi luptăm zadarnic de veacuri întregi, un simţământ de amărăciune ne-a cuprins inima.

De aceea la încheierea şedinţei celei dintâi a Sfatului Basarabiei, când am strigat şi noi din toată inima: *Trăiască Basarabia*, urarea noastră era unită cu rugăciunea: *Indură-te Doamne şi de noi! Sloboade-ne Ardealul din robie!*

CÂNTĂREŢUL bucuriilor neamului

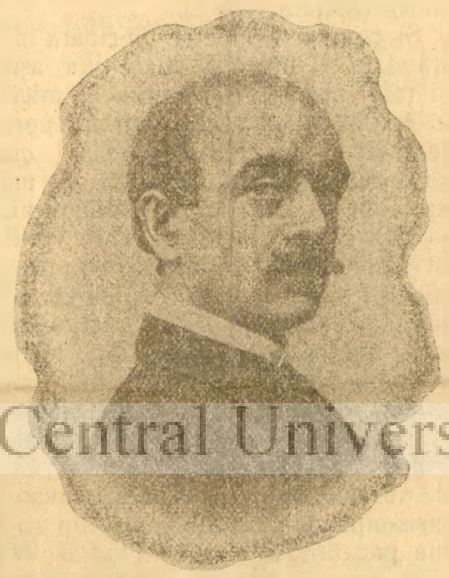

Marele poet moldovan
Vasile Alexandri

Cu prilejul deschiderii Sfatului Basarabiei, deputatul **Ioan Pelivan**, vorbind despre suferinţele din trecut ale Moldovenilor, şi despre nevoia de a se uni strâns pentru a putea aşeza ţara pe temelii puternice, — a amintit înflăcărata poezie a lui **Vasile Alexandri**, în care poetul îi chiamă pe Moldoveni la unire.

Iată acea poezie minunată, pe care fiecare fiu al neamului o cântă cu dragoste şi cu încredere.

Hai să dăm mână cu mână
Cei cu inima română,
Să'nvârtim hora frăţiei
In ţara Basarabiei!

Iarba rea din holde piară!
Piară duşmănia 'n ţară!
Intre noi să nu mai fie
De cât flori şi omenie!

Unde-i unul nu-i putere
La nevoi şi la durere.
Unde's doi puterea creşte,
Şi duşmanul nu sporeşte!

Amândoi sântem de-o mamă.
De-o făptură şi de-o samă,
Ca doi brazi într'o tulpină,
Ca doi ochi într'o lumină.

Amândoi avem un nume,
Amândoi o soartă 'n lume,
Eu ţi-s frate, tu-mi eşti frate,
In noi doi un suflet bate!

Vin' la Nistru cu grăbire
Să-l secăm dintr'o sorbire,
Ca să treacă drumul mare
Peste-a noastre vechi hotare.

Şi să vadă sfântul soare,
Intr'o zi de sărbătoare,
Hora noastră cea frăţească
In ţara Moldovenească!

Cum s'a alcătuit Sfatul Ţării.

Ideea alcătuirii unui Sfat al Basarabiei s'a ivit de odată cu înfiinţarea partidului naţional moldovenesc. In punctul al treilea al programului naţional s'a spus, încă în cele dintâi săptămâni ale Revoluţiei: „Toate legile cari privesc viaţa dinlăuntru a Basarabiei să le întocmească Dieta provincială **(Sfatul Ţării)**, potrivit obiceiurilor vechi şi nevoilor de acum ale ţării“. Nici o clipă n'a fost dat uitării acest gând mântuitor, dar pentru înfăptuirea lui nu s'a putut face nimic la început, din pricina că nici Moldovenii înşişi nu-şi dădeau cu toţii seama de ceeace însemnează Autonomia şi Sfatul ţării. Celelalte noroade din Basarabiei nici nu voiau să audă de aşa ceva. Partidul naţional nu s'a putut întări nici el tocmai cum ar fi trebuit, din pricina multor greutăţi. Dar prin luna lui Iulie, când, aşa din senin, a venit la Zemstva gubernială a Basarabiei o telegramă dela Rada ucraineană din Chiev, în care se cerea ca comisarul gubernial al Basarabiei să ia parte la sfatul comisarilor ucraineni — ceeace însemna că Rada socoteşte Basarabia ca o parte a Ucrainei, — mai mulţi fruntaşi din partidul naţional precum şi din alte organizaţii din Chişinău, au simţit că e sosită vremea ca ţara să-şi spuie pe faţă dorinţele şi să purceadă la înfăptuirea lor. Ideea Sfatului ţării atunci s'a pus într'o formă mai concretă. S'au ţinut în casa d-lui Vladimir Herţa câteva consfătuiri la cari au luat parte reprezentanţi de-ai tuturor naţionalităţilor şi s'a hotărât alcătuirea Sfatului ţării, având să fie reprezentată în el fiecare naţionalitate în proporţia procentului ei de locuitori (Moldovenii 70%).

Insă nici de astădată lucrul început n'a putut fi continuat, din diferite pricini. Dar ideea mergea înainte şi ea s'a pus în desbatere şi în comitetul partidului naţional, precum şi într'un congres al ţăranilor moldoveni, ţinut la începutul lui Octomvrie. Terenul era întru câtva pregătit dinainte, când această idee a început să-i preocupe mai puternic pe **ostaşii moldoveni din Comitetul central dela Chişinău.** Când aceştia au hotărât chemarea **Congresului ostăşesc** dela 20 Octomvrie, în mintea lor ideea Sfatului Ţării începuse să ia trup.

Fericiţi ostaşi ai neamului, voi sunteţi aceia cari aţi înfăptuit ideea cea mare a Sfatului Ţării! Cinste vouă!

Istoria vă va pomeni în veci numele!

Congresul ostaşilor moldoveni, proclamând autonomia Basarabiei, a hotărât totodată şi înfiinţarea Sfatului ţării, în care scop a ales şi un **Birou de organizare,** care s'a pus îndată pe lucru. Preşedinte al acestui birou a fost ales sublocotentul **Vasile Ţanţu** (de profesiune învăţător), iar membri ofiţerii şi soldaţii: A. Crihan, G. Pântea, I. Buzdugan, Turcuman, Prahniţchi, Siniclii, Sbierea, Ţurcan, Iepure, Cernăuţan, Mârza, Tudosie, Morariu şi Ignatiuc. Biroul a lucrat ziua şi noaptea pentru organizarea Sfatului ţării, statorind numărul deputaţilor după procentul naţionalităţilor şi pregătind toate

BCU Cluj / Central University Library Cluj

proiectele trebuitoere pentru începutul lui.

Fiind toate pregătirile făcute și mergând mână în mână cu ele și organizarea celui dintâi regiment moldovenesc, Biroul de organizare a hotărât ziua de deschidere pe 21 Noemvrie, când creștinii pravoslavnici serbează **Intrarea în Biserică.**

Zilele dinainte de deschidere erau destul de neliniștite, atât din pricina stărilor grele aduse în Rusia întreagă de bolșevici, cât și din pricina că se părea că naționalitățile străine din Basarabia nu vor să ia parte la Sfatul țării și nu vor să-l recunoască. Dar Dumnezeu a muiat încetul cu încetul cerbicea celor tari și i-a adus la calea dreptății.

Ziua de 21 Noemvrie i-a găsit pe **toți fiii Basarabiei într'un gând.**

Ziua de 21 Noemvrie.

Marea zi de îndoită sărbătoare s'a început cu slujba dumnezeiască în frumoasa biserică catedrală (Sobor). Niciodată nu s'a mai săvârșit până acum în această biserică slujba curat moldovenească. Iată că ziua se începe cu o minune: slujește însuși **episcopul Gaviil** al Achermanului, înconjurat de douăzeci de preoți și diaconi moldoveni, cari fac întreaga slujbă numai în moldovenește. Tot în această limbă cântă și corul părintelui Berezovschi, și cei doi diaconi din strana dreaptă: păr. Hodorogea (basarabean) și păr. Popescu (din România). Când am intrat în biserică, arhiereul spunea tocmai: **Ale tale dintru ale Tale, Ție aducem de toate și pentru toate**, iar corul începuse răspunsul: **Pre Tine te lăudăm, pre tine bine te cuvântăm.** O clipă am rămas uimit, mi se părea că am intrat în catedrala din Sibiiu.... Mă uit la cor. Intre cântăreți văd aievea pe dl Nicolae Oancea dela Brașov, care cântă, dimpreună cu ceilalți coriști, răspunsurile liturgice întocma ca la Sibiiu și ca la biserica Sfântului Nicolae din Brașov. Nu-mi mai pot stăpâni emoția. . . De luni de zile n'am mai fost la biserică, căci nu puteam înțelege slujba în limbă streină, și iată-mă acum, în Soborul dela Chișinău, pătruns de aceeași credință sfântă pe care mi-o cobora în suflet slujba românească, la Sibiiu, la Brașov, la București, la Iași și prin toate locurile pe unde am umblat. . . . Voesc să-mi ascund lacrimile, dar nu pot. Când, după o vreme de reculegere, mă uit împrejur, văd aceeași emoție la toți credincioșii. Plâng bejenarii transilvăneni, bucovineni, munteni și macedeneni, pe cari această slujbă îi transportă departe, în țara lor— și plâng de bucurie și moldovenii, cari văd, în sfârșit, cum visul lor vechiu prinde trup....

Câtă fericire a adus această slujbă în toate sufletele! Ce putere mare este cuvântul Domnului spus în limba norodului!

La sfârșitul slujbei iese din altar părintele protoiereu Andronic și mângăie norodul printr'un cuvânt care a pătruns la inima fiecărui ascultător. Cu înfățișarea lui arhaică, părintele părea un om din veacurile trecute, când graiul era mai curat, credința mai puternică, și smerenia în fața lucrurilor sfinte mai deplină.

Iată cuvântarea părintelui Andronic:

Astăzi înainte însemnarea bunei voinți a lui Dumnezeu și propăvăduirea mântuirii oamenilor.

(*Troparul praznicului*).

In toate zilele de sărbători mari, este obiceiu a aduce credincioșilor hiritisire cu ziua de sărbare. In toate zilele cu lucruri deosebite și însemnătoare, oamenii se hiritisesc unul pe altul. In ziua de astăzi, cum după sărbarea bisericească, așa și după lucrul așezării ocârmuirii în țara noastră, care așezare se înființează în chipul „Sfatului țării", se cuvine a aduce vouă, fraților, îndoită hiritisire pentru aceasta. Iubiților frați moldoveni, vă hiritisim și zicem: să ne fie de bine cu ziua de astăzi; să fie ziua aceasta însemnată și pentru neamul viitor, cum noi înșine, așa și acei de pe urma noastră să zică, că în ziua aceasta a pus D-zeu cuget bun în inima norodului său. Și așa, cum se vede, ne sta nouă datorie să vorbim două lucruri: de intrarea Fecioarei în biserică și de începerea alcătuirii vieții noastre după așezământul nou, cu cârmuirea de sine și pe limba norodului moldovenesc. Deci socotesc, că nu va fi cu greșeală să cuprindem aceste două lucruri într'un cuvânt, că legătura acestor lucruri este nu numai pe deasupra, adică prin sosirea sărbării unuia și a altuia la o zi, dar și mai adâncă prin asemănări din lăuntru. Că de vom voi a sărba numai sărbătoarea bisericii, se cuvine să zicem: „Astăzi este înainte însemnarea bunei voinți a lui Dumnezeu". Iară de vom voi a sărba ziua de astăzi numai sărbătoarea țării, ca o zi adânc însemnătoare pentru Moldoveni, oare care cuvânt l'am găsi mai potrivit pentru ziua aceasta decât cu care sf. biserică mărește și laudă ziua de astăzi. Că mi se pare, cum odată tot neamul omenesc de sub jugul păcatului așteaptă milă dela D-zeu, așa și neamul nostru moldovenesc de mult aștepta după voința lui Dumnezeu, pentru sine, pentru soarta sa mai bună. Și cum atunci prin arătarea sf. Fecioare, n'a sosit îndată și darul, ci a mai trecut vreme până la nașterea lui Hristos, așa și acum prin așezarea „Sfatului țării", nu zicem că s'a mântuit norodul moldovenesc de robia sufletească și trupească, ci numai s'a însemnat o cale, un drum de izbăvire; S'au arătat întru întunerecul vieții noastre o zare de lumină, care in viitor ne solește o zi mândră și luminoasă. Și se cuvine nu numai cu nădejde a cugeta de ziua aceea, ci și toată silința a pune ca numai decât să dobândim drepturile noastre. Că cugetând la judecata lui D-zeu, cu care s'a strămutat așezământul stăpânirii celei vechi, socotim, că s'a arătat semnul bunei voinți a lui Dumnezeu pentru noi și a sosit vremea să se șteargă rușinea părinților noștri cum s'a șters a sfinților părinți dumnezești Ioachim și Ana. Din partea sărbătorii bisericești, vedem pe acești părinți cari și-au adus fiica lor în sfânta biserică, iară mai înainte mult s'au chinuit și au plâns pentru sterpiciunea sa și lipsa de fiu, căci nerodirea de fiu era nu numai lipsa de mângâiere și sprijinire la bătrânețe, ci era înaintea oamenilor lucru de rușine și de defăimare. Din altă parte, din partea sărbătorii țării noastre, vedem rânduri și șiraguri de buni și străbuni moldoveni, cari mult au plâns pentru sterpiciunea și nerodirea sa. Și aceasta se cuvine a înțelege duhovnicește, că, cu trupul ei au născut fii și fiice, iară fiind ei mai jos de cât robii și roabele, când numele Moldoveanului era nume de rușine și de ocară, se ducea din lumea aceasta cu lacrămi pe fețele lor, de defăimare și de nenorocirea sa. Și acum zicem, că lacrimile bunilor și părinților noștri ne-au adus la starea de astăzi, când norodul moldovenesc stă înaintea lui Dumnezeu ca un prunc mic și fără de răutate. Că cum după dezvelirea minții așa și după însușirile sufletului celui cu blândețe, smerenie, îndurare și cu simțiri de adîncă omenie norodul moldovenesc este ca un prunc întru înțelegerea cea mai bună, care de Hristos este însemnată cu cuvintele: „De nu veți fi ca pruncii, nu veți intra întru împărăția cerurilor" (Mateiu, 18. 3).

Și cum vedeți pe sf. Fecioară intrând în sf. biserică, oare nu așa și țara noastră ca o pruncă mică este gata să intre ca într'un cort luminat și împodobit la viață cu slobozenie și cu dreptate? Și un arhiereu ca Zaharia ne întâmpină pe noi ci însuși Hristos, care viind în Nazaret și deschizând cartea proorocului Isaia, au citit: Duhul Domnului peste mine pentru care m'au uns, bine a vesti săracilor, m'au trimis a tămădui pe cei zdrobiți cu inima, a propovădui robilor slobozirea..., a slobozi pe cei sfărâmați întru ușurare (Luca 4, 17—18). Că de va zice, cineva, că acest cuvânt înseamnă numai slobozirea din robia păcatului, noi tot cu îndrăznire vom zice că Hristos n'au blagloslovit nici au propăvăduit tirănia și robia, ci au însemnat încă, că acestea se află între neamuri păgânești, iară nu așa se cuvine între următorii lui Hristos (Luca 22, 25). Pentru aceea noroadele cele luminete cu sf. Evanghelie, datoare sunt să arete duh de frăție și iubire.

Acesta este cuvântul neputinței noastre penrru ziua de astăzi și îndrăznim după aceasta a deschide gura și către cei cari au luat în mâna lor brazda cârmuirii norodului moldovean. Voi știți, iubiților frați, cât sunt de mari dorințele și așteptările norodului pentru viață mai bună, deci luați în seamă toate semnele mișcării norodului, că el cu toată silința lui la îmbunătățirea traiului său vremelnic rămâne norod cu cunoștință creștinească. Se cuvine dar a hrăni sufletul norodului și a îmbogăți a lui cunoștință, care lucru poate să dea viață bună și statornică. Zicem vouă cu cuvinte bisericești: „Plecați auzul vostru și ascultați ce zice Domnul prin proorocul său; de mă veți asculta, bunătățile pământului veți mânca, iară de nu mă veți asculta, sabia lui Dumnezeu vă va mânca pe voi. (proroc. Isaia). Prin Hristos ca prin adevărata ușă duceți norodul la pășunea cea sănătoasă. Și să fie peste lucrul vostru binecuvântarea Domnului; pentru rugăciunea preacuratei Maicei lui și acoperemântul cerului peste țara noastră și să fie numele celorce se vor osteni pentru norodul său fără vicleșug și cu dreprate scrisă în istoria neamului nostru și la Dumnezeu însemnate. Scoală-te norod moldovenesc și înviază și te va lumina Hristos! Amin.

După ieșirea din biserică

E o zi frumoasă, cu soare cald. Parcă și natura simte bucuria zilei. Numerosul public ieșit din biserică se îndreaptă spre localul Sfatului țării. Nu se poate intra decât cu bilete. La poartă doi ostasi moldoveni, înarmați, caută biletele. Pe palat flutură un minunat steag românesc. Nu știu cum, dar în clipa în care l-am văzut, am simțit în sufletul meu ceva, ce numai odată mi s'a mai întâmplat în viață, și anume când, venind pentru întâia oară din Transilvania la Bucureștì, am văzut steagul național pe palatul regal. Iată, aici suntem și noi liberi, — mi-am zis atunci. Și acum, când la București de un an de zile nu mai flutură steagul neamului nostru, iată îl văd ca prin minune, la Chișinău, pus de frații noștri moldoveni, deșteptați la viață... Doamne, ce nepătrunse sunt căile Tale, și prin câte suferințe și bucurii ne faci să trecem în această viață a noastră....

Cu inima plină de evlavie intrăm în localul parlamentului moldoevnesc. Parcă ne temem să nu-l pângărim cu vre-o mișcare sau cu vre-o vorbă nepotrivită. Intâlnim atâtea fețe cunoscute printre deputați și în public. Le strângem mâna, felicitându-i, și ei ne sărută ca pe niște frați și ne mângăie: Las'că o să vă bată ceasul și D-voastră! O să răsară și în Transilvania soarele Dreptății!...

Intrăm în paraclisul din aripa stângă a clădirii. Acolo se începe slujba Chemării Duhului Sfânt, prin episcopul Gavriil, însoțit de preoții cu cu cari a slujit la Sobor.

Inainte de slujbă Prea Cuviosul arhimandrit Gurie spune o înălțătoare cuvântare, pe care nu ne putem opri a o da în întregime:

In numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh.

Frați Moldoveni,

Mărețe și nemaipomenite fapte se fac înaintea ochilor noștri. Visurile bătrânilor noștri preoți și călugări, ale boerilor moldoveni, cari au reposat cu nădejdea lui Dumnezeu, nevăzând împlinirea acestor visuri, noi le vedem înfăptuindu-se. Fericiți sunt ochii noștri cari văd ceeace ei n'au văzut.

Noi vedem făcându-se o mare minune. Invierea din moartea politică și națională a norodului nostru moldovenesc din Basarabia. Mai mult de 400 de ani am fost noi robiți străinilor și lipsiți de viață națională. In mulți din noi era strivit orice simț de naționalitate. Cu adevărat noi eram oasele cele uscate din tabloul văzut de Iezechiil proorocul. Câmpia acoperită cu oase uscate, prevăzută de Iezechiil, a preînchipuit moartea politică a norodului ovreesc în robia Vavilonului. Și noi. Moldovenii din Basarabia, în robia de 400 de ani, eram oase uscate cu totul, fără semne de viață. Și iată precum în tabloul lui Iezechiil, după porunca lui Dumnezeu, ca să proorocească el, fiul omului, să învie oasele cele uscate, au început a se apropia oasele unul către altul, fiecare os la încheietura sa și s'au acoperit cu vine, carne și piele; așa și Moldovenii, acum opt luni, au început a se aduna din toate părțile unul către altul, fieștecare la locul lui și s'au organizat într'un trup.

Oasele uscate s'au acoperit cu vine, carne și piele. Organismul moldovenesc s'a format. El mai are nevoe de un duh de viață, de suflet. Acest duh de viață suflet viu, este Sfatul țării. Precum sufletul mișcă și poartă trupul, asemenea și Sfatul țării va întruni și va conduce pe tot norodul basarabean, pe tot norodul moldovenesc.

Prin alcătuirea Sfatului țării, noi luăm în mâinile noastre puterea ocârmuirii, intrăm în drepturile de autonomie a Basarabiei. De asemenea putere de ocârmuire noi cu toții suntem dornici, căci vedem împlinindu-se cuvintele scripturii sfinte: „Cei cari n'au ocârmuire, cad ca frunzile copacului în timpul de toamnă. Toți ne-am săturat de anarhia care domnește în țară și vrem să avem stăpân care să facă rânduială, să introducă în viața noastră respectul către legi și cunoștința de stăpân. Insă ca să ținem autonomia, *trebuie să ne facem vrednici, de a o purta, de a o păstra.* Imi aduc aminte din istoria neamului nostru, că de multe ori mai marii noștri erau vinovați că străinii apucau stăpânirea asupra noastră Domnii și boerii țrii se certau întru sine, plini fiind de iubire de stăpânire, de iubire de cinste mai mult decât de iubire de țară, de iubire de binele și folosul norodului. Invrăjbiții chemau și unii și alții pe străini în ajutor împotriva fraților lor. Unii chiemau pe Turci și Tătari, iară alții pe Leși. Streinii puneau mâna pe stăpânire. Amintesc aceasta nu pentru ca să înjosesc neamul, ci ca pildă de învătură pentru cei cari sunt chiemați astăzi să iee stăpânirea asupra norodului. Sfatul țării, în lucrările sale, trebue să fie condus uumai de *binele și folosul norodului.*

Intre membrii sfatului să nu fie împărechieri, invidie, ură, iubire de mărire și așa *înainte, ci să fie* în inimile lor gătire de a jertfi interesele lor binelui obștesc. Căci dacă va fi între dânșii sfadă, ei nu vor putea introduce în viața obștească rânduială, nu vor putea apăra în țară *dreptatea* pe temeiul frăției și libertății, se vor arăta nevrednici de ocârmuire.

Cunoscând bine bunăvoința lui Dumnezeu, care s'a arătat nouă în toate ce s'a făcut și crezând, ca adevărați Moldoveni și creștini, că fără Dumnezeu nimic nu poate să sporească, organizatorii Sfatului ați chemat pe Preosfințitul Stăpân și pe preoții norodului ca să cheme ajutorul și blagoslovenia lui Dumnezeu și a Maicei lui Dumnezeu asupra lucrărilor Sfatului țării.

Deci să ne rugăm Domnului Dumnezeu și Preacuratei Maicei Lui, ca *să fie în Sfatul țării bună înțelegere și unire*, ca să le dăruească cuvenita înțelepciune pentru a înfăptui în viața noastră obștească dreptatea *pe temeiul libertății și frăției.* Amin.

După predica păr. Gurie, care a atins puternic coardele inimei tuturora, s'a săvârșit slujba, iarăș întreagă în limba moldovenească. La sfârșit **episcopul Gavriil**, care e rus de naștere, a ținut să spuie și P. S. Sa o cuvântare în limba moldovenescă, pe care numai în vremea din urmă a învățat-o. P. S. Sa a spus următoarele: **Hiritisesc pe Moldoveni pentru autonomia Basarabiei. Dumnezeu să le ajute. Sfatul țării întru mulți ani!**

După aceasta lumea a ieșit din paraclis în culoarele cele largi, unde a fost adus de câțiva soldați steagul național al regimentului moldovenesc. El e sfin-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ţit cu aghiasmă de către P. S. Gavriil. Corul părintelui Berizovschi cântă **Deşteaptă-te Române** şi **Pe-al nostru steag e scris unire,** iar publicul strigă din răsputeri ura, trăeascăl Publicul iese apoi în balcon, ca să privească defilarea regimentului moldovenesc şi a altor trupe străine venite să dea cinstea cuvenită Sfatului ţării.

După aceasta, la orele două, deputaţii şi publicul iau loc în sala cea mare, pentru a începe **şedinţa de deschidere a Sfatului ţării.**

Deschiderea şedinţei

Norodul trece în sala de şedinţe. Primele două rânduri de scaune sunt pentru deputaţi, celelalte pentru public. In dreapta şi în stânga mesei prezidenţiale sunt două bănci pentru gazetari. Intre aceştia sunt şi refugiaţi din Transilvania, Bucovina şi România.

D. N. N. Alexandri, cel mai în vârstă dintre deputaţi, ocupă locul de preşedinte spunând cuvintele: „Domnilor deputaţi! Declar şedinţa Sfatului Ţării deschisă!“ Ca la un semn, deodată, toţi deputaţii şi norodul de faţă se ridică în picioare şi bate furtunos din palme, strigând: „Să trăească Basarabia autonomă“, „Să trăească Democraţia“, „Trăească republica Basarabiei“!

E o însufleţire nemai pomenită vreodată. Corul întonează atunci, din nou, în accente deosebit de puternice, **Deşteaptă-te Române**! Lumea aplaudă nebună! Pentru întâia oară se aude în Basarabia şi strofa:

Români din patru unghiuri
Acum, ori niciodată,
Uniţi-vă în cuget,
Uniţi-vă'n simţiri.

Cuvintele acestea au străbătut prin mulţime ca un fior electric. Din ochii tuturor ţâşnesc lacrimi. Mulţi izbucnesc într'un plâns cu hohot. Refugiaţii îşi ascund feţele în batiste, preşedintele Sfatului îşi muşcă buzele încercând să-şi oprească lacrimile, arhimandritul Gurie, deputatul Pelivan, doamna Dr. Alistar şi atâţia alţii plâng ca nişte copii, în vreme ce accentele cântecului revoluţionar dela 1848 aprind în toate sufletele văpaia iubirii de neam, **care de acum nu se va mai stânge niciodată.**

După potolirea acestui uragan de simţiminte, de lacrimi şi de urale, preşedintele de vârstă propune ca Sfatul să-şi aleagă prin votare, un preşedinte Votează 95 de deputaţi. Numărându-se voturile, se declară ales cu unanimitatea voturilor d. Ioan Inculeţ. Sala izbucneşte în aplauze. Deputata moldovancă, doamna Dr. Alistar, îmbrăcată în costum naţional, îi aşează preşedintelui pest piept o minunată eşarpă tricolură. Se pornesc din nou uralele şi aplauzele. După contenirea lor preşedintele spune următoarea cuvântare:

Cuvântarea Preşedintelui.

„**Grajdanilor deputaţi,** Republica rusească e cuprinsă de anarhie şi scăparea este numai în organizarea fiecărei provincii a Rusiei. Trebue să punem frâu anarhiei, care începe şi în Basarabia. Munca poporului strânsă începe să se risipească. Sfatul Ţării trebue să aibă grijă de ea. Tot el trebue să cheme Adunarea Intemeietoare a Basarabiei. De acum încolo tot pământul şi toată voia să fie ale norpdului muncitor. „Pământ şi voie“, iată ţinta Sfatului ţării. Să luăm măsuri ca să păstrăm pădurile şi toată averea, care acum se fură. Sfatul ţării mai trebue să ia în mână aprovizionarea ţării, fiindcă altfel poate la 1 Ianuarie ori 1 Fevruarie vom rămânea fără pâine. Armata demobilizată se va întoarce acasă şi atunci moscalii flămânzi vor prăda ţara. Sfatul mai trebue să garanteze drepturile naţiunilor mai mici din Basarabia. Să mai garanteze lucrul oraşelor şi al Zemstvelor. Vieaţa să fie pusă pe baza păstrării legilor, iar legile să fie apropiate de cunoştinţa norodului. Să facem sloboz nia cuvântului, a adunărilor, a grevelor“. Cere apoi cetăţenilor să sprijine Sfatul Ţării şi încheie spunând: „Slobozeniile dobândite cu mult sânge frăţesc nu le-om scăpa din mânile noastre!“

Spune apoi din nou acestea şi în ruseşte. Deputaţii şi publicul aplaudă viu pe preşedinte.

HIRITISIRILE.

După mântuirea cuvântului de deschidere al preşedintelui, încep *hiritisirile*, potrivit unei rânduieli de mai înainte întocmite. Cel dintâi vorbitor este domnul *P. N. Halippa*, care în numele *partidului naţional moldovenesc*, a spus următoarea cuvântare înflăcărată:

Cinstită adunare, am fericire să înfăţişez în această cinstită adunare partidul moldovenesc organizat. *In acest partid naţional eu văd întrupate toate aspiraţiile naţionale ale neamului moldovenesc* (aplauze frenetice). Domnilor deputaţi, Acum 8 luni când la noi toţi şovăiau, când toţi se scăldau în apele unui internaţionalism bolnăvicios provocat de revoluţia rusească, noi am fost aceia cari am ridicat mai întâi steagul naţional, călăuzit de ideia iubirii de patrie adecă de pământul nostru moldovenesc. Această ideie a fost îmbrăţişată cu căldură de noi, cari n'am zăbovit a o sămăna plini de încredere prin toate colţurile pământului dintre Prut şi Nistru. Munca era grea, căci poporul zăcea amorţit încă de lanţurile robiei, iar aceste lanţuri ştiam că se pilesc numai cu mare încetineală Chiar dela început s au găsit foarte mulţi Moldoveni, cari ne spuneau că pornim o lucrare zadarnică, deoarece simţirile poporului moldovenesc sunt întunecate. Şi dacă astăzi vedem că aceste grele lanţuri de robie s'au rupt şi neamul nostru s'a trezit la vieaţă, trebuie sa mărturisesc că o parte de vrednicie o are şi partidul naţional, care prin părtaşii săi a pilit stăruitor aceste lovituri. Partidul naţional a tăiat obloanele de fier ale temniţei în care gemea neamul nostru şi astăzi noi am ajuns o ţară liberă şi autonomă. Poate în curând împrejurările ne vor împinge spre *republică*. Pot s'o spun, că acesta este şi visul partidului naţional. Ne trebuie însă o unitate de voinţă naţională precum şi înţelegere între feluritele popoare, căci *numai prin naţionalizarea vieţii singuraticelor popoare şi prin federalizarea ţărilor se va putea* mântui şi marea republică rusească. Partidul naţional nu are scopuri şoviniste, ci el vrea să se pună în strânsă legătură cu toate naţiile mai mici, ca împreună cu ele să lucreze pentru consolidarea ţării (aplauze). Noi vrem să trăim în bună frăţie cu toţi locuitori de limbă străină şi de aceia îi poftim să se organizeze şi ei. Socotesc însă de nevoie să declar, *că noi prin partidul naţional înfăţişăm naţiunea moldovenească* (aplauze). In aceeaş vreme însă adaog, că e departe de noi gândul de-a robi pe alţii, ci dimpotrivă vrem să lucrăm în Sfatul Ţării pentru procopsirea tuturor naţiilor din Basarabia, cari şi ele au dreptul să trăească în cuprinsul ei primitor. Cu aceste gânduri strig: trăească Sfatul Ţării, trăească Basarabia slobodă ca chezăşie a republicei democratice federative ruseşti. (aplauze prelungite).

In numele *partidulei ţărănesc* a vorbit domnul *P. Erhan*, membru al Upravei Zemstvei Guberniale şi preşedinte al Sfatului tăranesc.

D-sa spune că Sfatul ţăranilor basarabeni l-a îndatorit să înfăţişeze aici durerile acestei nenorocite clase, cu a cărei soartă nu şi a bătut până acuma nimene capul. Ţărănimea s'a ocupat din cele dintâi zile ale revoluţiei ruse, cu acele chestiuni, cari vor forma programul Sfatului ţării. Ţăranii sunt pentru republică federativă şi pentru încheierea cât mai grabnică a unei păci durabile şi cinstite. Ei se roagă din toată inima, ca Sfatul ţării să pornească lupta împotriva inculturii şi a întunericului, care a stăpânit până acuma norodul. Pământul ţării, cu toate bogăţiile pe cari le cuprinde trebue să fie în mânile ţărănimii muncitoare. Comitetul ţărănesc nu face deosebire între naţiuni; el grijeşte de interesele tuturor naţiunilor, potrivit formulei revoluţionare: libertate, egalitate, fraternitate.

Doreşte ca Sfatul ţării să fie deschis într'un ceas bun, şi e deplin încredinţat de izbânda lui, deoarece calea apucată de Basarabeni, e calea cea dreaptă, pe care merg toate noroadele marei Rusiei.

In numele *Comitetului ostaşilor moldoveni* a vorbit pe limba rusească locotenentul *Cotoros*.

D-sa salută Sfatul ţării, ca pe unicul şi adevăratul stăpân al Basarabiei. Deschiderea Sfatului Ţării se face într'o vreme foarte grea, într'o vreme în care e pusă în joc soarta popoarelor întregi, în vremea anarhiei lui Lenin. Sfatul ţării e chemat să facă rânduială aici, în Basarabia. El a venit la timp. Deviza de care va fi condus, va fi deviza revoluţiei. Sfatul Ţării se alcătuieşte în partea cea mai mare din elemente ieşite din revoluţia rusă, de aceea va trebui să dea pământul ţăranilor muncitori. Aceasta o cer soldaţii, din cari partea cea mai mare sunt ţărani şi muncitori.

In numele oraşului Chişinău a hiritisit Sfatul Ţării primarul *Al. K. Schmidt* tot în limba rusească.

D-sa crede că Sfatul ţării va scoate ţara din anarhia nemaipomenită, care stăpâneşte astăzi în Rusia şi în Basarabia. Se bucură de hotărîrea Sfatului ţării, de a cinsti deopotrivă toate naţionalităţile ţării. Rusia va fi republică federativă şi Basarabia va fi autonomă. Nu vor mai exista popoare stăpânitoare şi popoare stăpânite. In momentele acestea fericite, pe care le petrece Basarabia, n'avem voie să uităm de patria mare. Rusia, care ne a dat libertăţile acestea. Primarul capitalei Basarabiei asigură, că oraşul va da tot sprijinul Ţării.

Pentru *Biroul de organizare al Sfatului Ţării*, a vorbit preşedintele *V. Ţanţu*, sublocotenent şi învăţător. Domnia sa a spus următoarele:

Domnilor deputaţi, cinstită adunare. Sunt nespus de fericit, când văd astăzi visul nostru îndeplinit. Felicit Sfatul Ţării în numele şoimilor moldoveni, cari departe de ţară, purtau la sânul lor ideia despre Sfatul Ţării. Luptând la front, de câte ori nu ne am gândit la acest Sfat, pe care-l aşteptam cu nerăbdare dar el nu ieşia la viaţă. Atunci noi ostaşii ne-am hotărât să venim la Chişinău, unde să pornim la lucrul cel mare. Cu mijloace smerite ne-am silit să muncim, ca vâslaşul care-şi porneşte printre valuri luntrea sa ca să ajungă la ţărmurele siguranţei. Azi suntem acolo cu ajutorul lui Dumnezeu, şi noi cari am pregătit toate lucrările pentru întrunirea acestui Sfat, vă dăm cârma luntrei în mânile D-voastră să duceţi luntrea Ţării acolo, unde doresc şi aşteaptă adevăraţii ei fii. Din partea noastră dorim sfatului Ţării spor la muncă în folosul Basarabiei, ca fraţii noştri dela front s'o vadă scutită de boalele cari bântuie azi în cuprinsul ei (aplauze repetate).

In numele *Sfatului deputaţilor muncitorilor şi soldaţilor* din Basarabia, vorbeşte în limba rusească *d-nul Dobrovolschi*, care spune următoarele:

Dreptul popoarelor, de a-şi croi singure soarta, a fost proclamat de revoluţia rusă, şi dacă se poate azi pune în aplicare acest drept, un merit destul de însemnat revine sfaturilor moldoveneşti, pe care le reprezintă domnia sa.

Sfatul muncitoresc va sprijini Sfatul ţării. deoarece el e clădit pe aceeaş platformă revoluţionară, pe care sunt întemeiate şi sfaturile muncitoreşti.

Imputernicitul *Comitetului pentru paza revoluţiei* hiritiseşte Sfatul ţării, care va trebui neapărat să pornească lupta împotriva anarhiei. O astfel de luptă a început şi comitetul pe care îl reprezintă, dară ea n'a dat până acuma roadele dorite, deoarece a lipsit o organizaţie a puterilor pe cari le înfăţişează el. Crede că această organizaţie va fi în stare să o facă Sfatul ţării, cu al cărui ajutor, lupta aceasta va fi dusă la ţânta dorită. Toate privirile trebue îndreptate asupra ţăranilor şi muncitorilor, cari sufăr mai mult. Pentru aceasta avem nevoie de unitatea frontului revoluţionar.

Domnul *Luţenco*, împuternicitul *Radei ucrainene soldăţeşti din Odessa* e primit de adunarea sfetnicilor cu bătăi de palme. D-sa vorbeşte despre legăturile vechi ale Ucrainenilor cu Moldovenii şi de aceleaşi idealuri cari leagă popoarele acestea. Critică centralismul rus, susţinut de vechiul ţarism, precum şi centralismul susţinut de fostul prim-ministru, Kerenski. Dacă n'a fost în stare să ne lege Moscva, cu atât mai puţin ne-a lega Petrogradul, un oraş lipsit de orice duh, de orice idealuri. Singuri trebue să ne croim soarta. Trebue să ne organizăm, să ne întărim, să alcătuim armate naţionale, căci numai astfel vom fi luaţi în seamă. Rusia, care tot dă îndărăt ca racul, poate fi scăpată numai prin federaţia tuturor popoarelor ei. Amintind încă odată legăturile istorice, doreşte toate cele bune Moldovei redeşteptate, Moldovei care a dat Ucrainei pe unul din cei mai mari oameni ai ei, pe Petru Movilă. Ucraina va lupta pentru idealul ei naţional şi va lupta până la cea de pe urmă picătură de sânge, asigurând astfel şi libertatea noului stat moldovenesc. Numai peste mormintele noastre va trece duşmanul nostru comun. Cuvântarea d-lui Dr. Luţenco a fost urmată de lungi şi călduroase aplauze.

8. In numele *Corpului judecătorilor* a vorbit domnul *Luzghin*. D-sa îşi arată credinţa că Sf tul ţării va păşi pe calea legii, fără care nu se poate trăi. Răspunderea pe care o ia e foarte mare, de aceea trebuie să-l sprijinim toţi. Sfatul ţării să lucreze şi pentru trezirea simţământului iubirii de patrie, care astăzi nu este aproape de loc cunoscut în Rusia. Doreşte ca soarele răsărit azi să stră-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

lucoasă în voei asupra bogatei și frumoasei Basarabii.

In numele *sfaturilor muncitorești și soldățești* ale orașului Chișinău vorbește d. *dr. Neselson*. El salută Sfatul țării, format în aceste grele vremuri ale anarhiei. Adresându-se domnului prețe into Inculeț, îi spune că lucrul cel mai de seamă al Sfatului țării va trebui să fie luptă cea mai crâncenă împotriva contrarevoluționarilor. Țara trebue curățită de toate aceste puteri ale întunerecului. Intinzând președintelui mâna, d. Neselson spune, că e încredințat că se vor găsi destui oameni destoinici în acest Sfat, cari, împreună cu sfaturile muncitorești și soldățești, vor fi în stare să întărească începuturile făcute de revoluție, și să meargă înainte în munca lor binefăcătoare pentru popor.

In numele *Comitetului central moldovenesc ostășesc*, a vorbit președintele *Pântea* în limba *rusească* spunând că are cea mai deplină încredere în înțelepciunea Sfatului țării, care va face din până acum nenorocita Basarabie, o țară fericită bine organizată care va putea sluji ca pildă celorlalte țări. Sfârșește vorbirea, cu un puternic: trăiască Basarabia, trăiască popoarele libere ale Rusiei federative!

Imputernicitul *fracției ucrainene* din Basarabia, d-nul *Matkievici*, salută în numele Ucrainenilor basarabeni, primul sfat al liberei republici Basarabia în nădejdea că el va înfăptui toate principiile ridicate de democrația revoluționară a Rusiei.

In numele *Social știlor revoluționari* a vorbit domnul *Cogan*, care a spus că nu mai poate fi vorba de popoare stăpânitoare și popoare slabe. Toate popoarele au aceleași drepturi. Stând pe acest punct de ved re și partidul, pe care îl reprezintă, el se află în starea fericită de a putea înștiința Sfatul țării, că partidul socialiștilor revoluționari a primit în al doilea congres al său rezoluția despre autonomia națională și teritorială a Basarabiei. Declarația aceasta a fost însoțită de puternice aplauze ale deputaților și ale publicului.

In numele *Ligei culturale a femeilor moldovence din Basarabia*, a vorbit doamna *Dr. Elena Alistar*. Dânsa care este și deputat, s'a înfățișat într'un frumos costum național, privit cu plăcere și mândrie din partea tuturora. D-sa a zis:

Revoluția rusească ne-a găsit pe noi, femeile, neorganizate. De aceea acum o lună și jumătate ne-a venit la câteva din noi ideia să adunăm într'o obște pe toate Moldovencele, cu atât mai vârtos că prin revoluție am ajuns și noi femeile la dreptul de vot. Așa s'a alcătuit *Liga Culturală a Femeilor Moldovence*, care și-a făcut un program larg de muncă. Dar cea mai mare țintă a ei este aceea, de-a lucra pentru ridicarea cultu rei femeilor noastre prin toate mijloacele. Se știe, că prin rânduiala firii, femeile sunt mai aproape de copii. Dela priceperea și hărnicia lor atârnă și creșterea bună a copiilor în folosul și spre întărirea patriei noastre. Dar iubirea de patrie trebuie să fie mai întâi în inima femeilor, căci fără de aceasta nici copiii nu vor eși oameni cum se cade. Patriotismul se întărește prin cultură în limba noastră. Iată de ce vrem noi să ducem mai departe cul tura femeilor moldovence. Prin răspândirea culturii între femei, noi pregătim generații luminate în folosul patriei noastre. In munca aceasta credem, că vom primi ajutor și dela Sfatul Țării, care vrea să îndeplinească toate dorințele norodului. In nădejdea aceasta vă poftesc spor și ani mulți (aplauze prelungite).

Doamna Dr. Alistar tălmăcește apoi pe scurt și în limba rusească cuvântarea D-sale.

In nmele *ostașilor moldoveni de pe frontul românesc*, Domnul sublocotenent *G. Mare* spune:

Fraților deputați! Istoria neamului nostru ne arată, că sute de ani noi am fost căicați și robiți de multe nații străine. Am fost cutropiți de Huni, de Tătari, de Turci și de alte seminții, cari toate ne-au jăfuit și ne-au asuprit. Dar Dumnezeu ne-a ajutat după atâta urgie să ajungem ziua de azi, care este cea mai însemnată în istoria Basarabiei. Astăzi, domnilor deputați, D-voastră puneți piatra cea dintâi a fericirei poporului și dovediți, că v-ați hotărât să vă conduceți singuri și să vă faceți traiul așa cum vă place. Dar să țineți minte, că trebue încă multă luptă pentru întărirea slobozeniei dobândite. Ziua de azi e așa de mare că și soarele se uită la Dvoastră. Așa să fiți și Dvoastră ca soarele, spre care se uită cu încredere și cu nădejde tot poporul. Să fiți pătrunși de cele două iubiri cari sunt cele mai sfinte: iubirea de mamă și de națiune. *Să ne hotărâm de azi înainte, că mai bine să nu mai fim decât să ne conducă alte popoare, cari să ne ia sângele și sudoarea noastră (aplauze puternice)!*

Pe frontul românesc sunt peste 100 de mii de Moldoveni, cari se uită spre D-stră cu lacrimi de bucurie în ochi. Azi mulți din neamul nostru plâng de înduioșare, că Basarabia noastră a ajuns să-și croiască singură soarta. Vă doresc să duceți la îndeplinire sarcina primită pentru norod. Toți ostașii moldoveni vă doresc spor la lucru. Să trăiască Basarabia autonomă și Sfatul Țării, care s'a hotărât s'o conducă (aplauze prelungite).

In numele partidului social-democrat rus vorbește d-na *N. E. Grinfeld*, care face o paralelă între Rusia țarismului și Rusia de azi. In Rusia veche cele mai asuprite popoare au fost Moldovenii și Evreii. Ei n'aveau voie să se folosească de limba lor. Azi situația s'a îmbunătățit, dar ca să rămâie aceste libertăți, trebue să lucrăm într'acolo, ca Rusia să rămâie unită. Trăiască Rusia unită! Trăiască Basarabia autonomă, sunt ultimele cuvinte ale doamnei Grinfeld.

In numele partidului național polon vorbește domnul *Pomorski*. El salută Sfatul Țării și crede că va fi cea mai bună înțelegere între Moldoveni, stăpânii țării, și celelalte naționalități.

In numele *Grecilor* a vorbit d. *Sinadino*, făcând urări.

18. In numele *Bulgarilor* și *Găgăuzilor* a vorbit d-l *Stoianov*, spunând că popoarele pe cari le reprezintă se bucură de deschiderea Sfatului Țări.

19. Imputernicitul evreilor proletari uniți în partidul *Bund*, d-nul *S. L. Coverski*, salută organizarea Sfatului Țării în aceste vremuri grele și spune, că Sfatul Țării va avea numai atuncia viață trainică, dacă se va baza pe masele largi ale tuturor popoarelor, pe care le-a unit soarta istorică în granițele acestei țări. Iar aceasta se va face numai atuncia dacă Sfatul Țarii va fi condus de ideile revoluției ruse. Crede că Sfatul Tării nu vu restrânge drepturile naționalităților mai mici, nici în privința culturală, nici în privința economică, și va griji de interesele clasei muncitoare. Numai dacă va lucra Sfatul Țării în sensul acesta, va putea să puie capăt anarhiei și numai având încrederea tuturora va fi adevărat stăpân al Basarabiei democratice.

In numele *celui dintâi regiment (polc) al oștirii naționale moldovenești* a vorbit locotenentul *Cazacu* astfel:

Intâiul regiment moldovenesc din Basarabia, aduce salutul său pentru Sfatul Țării. Conștiința noastră cea mai curată, o aducem pe altarul neamului. *Și noi jurăm pe mormântul strămoșilor noștri că vom lupta până la cea din urmă picătură de sânge, pentru drepturile câștigate cu atâta greu și după atâta robie* (aplauze frenetice). Nu vom mai lăsa pe nimeni să ne desbine (aplauze îndelungate)!

Tot în numele I. regiment moldovenesc mai vorbește și ostașul *Ilie Cătărău* zicând:

Cu simț de adâncă smerenie mă închin celui dintâi Sfat al Țării pentru Republica Basarabiei. Toți oștenii sunt încredințați că libertatea dobândită va fi întrebuințată pentru binele norodului. De aceia noi vom sprijini toate lucrările acestui Sfat, căruia îi dorim izbândă deplină. (Aplauze). Vorbitorul încheie cu câteva cuvinte spuse în rusește.

In numele *partidului poporal-socialist* vorbește în limba rusească ofițerul Dr. *G. A. Stern* care termină cu aceste cuvinte moldovenești: Dai Dumnedzău să fie ghine (aplauze).

Ședința de după amiazi.

La ceasurile 4 după amiazi președintele ridică ședința pentru o jumătate de ceas. După deschiderea din nou a ședinței, se citesc telegramele sosite pe numele Sfatului Țării, și anume dela:

Comitetul național din Bender,
Zemstva ținutală din Cahul,
Organizația moldovenească din Sevastopol,
Membrii reuniunei guberniale din ținutul Orheiului,
Comisiunea școlară din ținutul Bălților,
Secția comitetului național din ținutul Bălților,
Ucrainenii din armata IV.
Organizația militară moldovenească dela Bălți,
Armata IV.
Comitetul de voloste dela Costești,

După acestea urmează mai departe salutările (hiritisirile).

In numele *partidului național moldovenesc* din Bolgrad, ia cuvântul judecătorul *Ioan Pelivan*, care a spus următoarea frumoasă vorbire ascultată de toți cu mare evlavie:

Onorată adunare. Prea cinstiților deputați! Astăzi e cea mai însemnată zi din istoria neamului moldovenesc. A fost pierdut acest neam, dar azi el s'a găsit pe sine. A fost înmormântat, dar azi a înviat din mormânt. Toți Moldovenii au simțit o negrăită bucurie, când au văzut steagul național deasupra acestui palat. Azi se întrupează visurile părinților și bunelor noștri și nădejdile tuturor fruntașilor neamului nostru, scoborîți în mormânt cu inima îndurerată.

Lăsați-mă să mă întorc în aceste clipe istorice, înapoi, la istoria noastră plină de dureri și de lacrimi. In anul 1812 noi am fost rupți din trupul Moldovei și alipiți la împărăția rusească. Intotdeauna s'a întâmplat așa în trecutul nostru; *când se luptau între olaltă cei doi hoți: Rusul și Turcul, nu suferia vreunul din ei, ci sărmanul nostru neam moldovenesc.* Așa și la 1812, lui i s'a rupt o coastă din trup, ca să i se dea Țarului rusesc. Fruntașii poporului de atunci s'au umplut de groază. Căci deși Moldova era încâtva sub ascultarea Turcilor. totuș ea era slobodă. Adevărat că Turcul lua zeciuială de pe popor din toată agonisita lui; dar *Turcul* era cinstit. El ne jefuia, dar *nu se băga cu cismele lui murdare în sufletul nostru strămoșesc* (aplauze). Turcul ne lăsa să ne rugăm la Dumnezeu în limba noastră și în bisericile noastre, de care nu s'a atins. Turcul ne lăsa școala noastră așa cum o aveam din strămoși cu limba noastră dulce. El nu ne silia să învățăm turcește. Tot așa era și la judecătorie și la ocârmuire. Noi ne aveam legile noastre vechi după care ne povățuiam, ne aveam judecătorii noștri moldoveni. pe cari îi alegeam noi, după rânduielile moștenite din bătrâni. Diregătorii erau cu dragoste pentru popor, căci erau ridicați la cinste tot din mijlocul lui. Și era bine așa. De aceea, când s'a aflat la 1812 că partea cea mai mănoasă a Moldovei trebuie să treacă la Rusia, strămoșii noștri s'au cutremurat. Ei știau că în Rusia țărănimea era roabă, că ea se vindea cum se vând vitele. Mai slobodă era țărănimea în Moldova decât în Rusia Țarul Alexandru I „cel binecuvântat" ne a dat, ce e drept, la 1818 autonomie, dar peste zece ani, la 1828. țarul Nicolae I, care era un duș man al libertății, ne-a luat o îndărăt.

De atunci începe vremea de suferință a neamului nostru Călăii țarismului rusesc au pornit să ne fure sufletul, să ne jsgonească limba din biserică, din școală, din administrație, ca ea să piară cu totul. Rusificatorii neînduplecați ne-au batjocurit numele de Moldovan, scoborându-l în noroiu, deopotrivă cu numele de bou. Au stricat tot ce ne putea aminti de trecutul nostru de stăpâni în țara aceasta. Au stâlcit frumoasele nume de familii, au schimbat până și numele orașelor, al satelor și al tuturor lucrurilor, cari puteau dovedi că aici a trăit un popor de sine stătători.

Dar ideia de autonomie a poporului nostru n'a putut fi cu totul desființată căci au rămas hârtii și mărturii vechi: hrisoavele lui Mavrocordat și legile lui Donici, cari spun că prin aceste locuri a fost odată Moldova cu legile și obiceiurile noastre strămoșești și cu stăpânire moldovenească. Istoria ne mai arată că ea s'a păstrat în cărțile unor scriitori basarabeni, cari ar face cinste oricărui popor, cum sunt cavaler *Stamati*, *Donici*, *Sârbu*, *Hâjdău* și alții. Poate veți fi auzit de marele nostru scriitor *Alecu Russo*, cu *Cântarea României*, în care el plânge soarta Moldovenilor, cari din pricina neunirii au ajuns slugile străinilor Asemenea mă gândesc și la alt fiu al țării noastre, *D. Moruzi*, cu scrierea lui *Pribegi în țară răpită*, o Evanghelie a moldovenilor pe care trebuie s'o cetească fiecare din noi.

Prin scriitorii aceștia mai trăia sufletul nostru și nădejdea într'o mântuire. Vreme îndelungată a trebuit să pătimim și abia la 1905 începe, smerită, o mișcare națională moldovenească. Atunci s'a înjghebat un cerc de propagandă a limbei strămoșești. Până atunci se socotia ca o mare rușine să vorbești moldovenește și cu câtă durere nu vedeam chiar pe Moldoveni, zicându-ne că nu-i frumos să vorbești în limba moldovenească, care este o limbă proastă. A trebuit să vie revoluția aceasta crâncenă de acum care să ne spună, că avem și noi drept la viața națională. Ideea aceasta a fost prinsă de ostașii noștri și ei au răspândit-o pretutindeni, lucrând cu stăruință pentru înfăptuirea ei. Numele lor trebuie scrise cu litere de aur în istoria neamului nostru (aplauze și ovațiuni). Fără de ei, congresul ostășesc din Octombre, care a declarat autonomia Basarabiei, nu s'ar fi ținut. Fără ei, domnilor deputați, D-voastră nu v'ați fi strâns azi aici, în Sfatul Țării. (Strigăte de bravo și ura). Acești moștenitori ai marelui voevod Ștefan și au luat sarcina grea să ne câștige drepturile pe cari le-am pierdut. Să nu uităm, că noi suntem Moldoveni; dacă am uita limba noastră, noi am fi șterși depe fața pământului. Prin limbă am trăit noi și tot numai prin ea vom trăi și în viitor.

Poporului nostru nu i a rămas în trecut altă mângâiere decât *biserica*. Dar în vremea țarismului, el trebuia să asculte sfânta slujbă într'o limbă străină, din care nu înțelegea nimic. In toate satele moldoveneşti va trebui să auzim slujba în limba moldpvenească.

Până ieri, copiii erau siliți să învețe în școală străină, cum am pățit și eu. Ce cultură se putea dobândi în aceste școli? Sufletul nostru se înstrăina de neamul moldovenesc. Dacă noi nu vom da învățătura în limba moldovenească zadarnice sunt toate principiile libertății. Numai prin școala moldovenească va fi scos norodul nostru din robie, la lumină și fericire.

Dar și dreptatea se împărția tot în limbă străină, de către judecători străini. Să ne ferească Dumnezeu de astfel de judecători! De aceea eu strig: să se facă legi nouă, bune și sfinte, cari să se potrivească cu trecutul, cu traiul și cu istoria noastră moldovenească.

Recrutarea ostașilor încă se făcea în chip barbar. Fiii noștrii erau duși peste nouă țări și nouă mări, ca să li se strice sufletul și să-și uite de neamul lor. De azi încolo, voinici noștri au să facă armata aici în țară, ca în caz de nevoie să-i avem pe ei ca apărători ai moșiei, iar nu pe străini (aplauze îndelungate)!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Să nu uitaţi, Domnilor, că toată nădejdea poporului e pusă în Dumneavoastră. De aceea vă strig din inimă: nu vă desbinaţi, ci lucraţi în unire, căci aşa ne învaţă şi poetul nostru când zice:

Unde-i unul nu i putere
La nevoi şi la durere,
Unde-s mulţi puterea creşte
Şi duşmanul nu sporeşte.

Prea frumoasa vorbire a domnului Pelivan a stârnit o mare şi însufleţită bucurie. Toată lumea bătea din palme, strigând întruna: să trăiască şi ura! Căci d-l Pelivan a vorbit în adevăr cu suflet şi cu inimă moldovenească.

In numele gazetei *Cuvânt Moldovenesc* a vorbit domnul *V. Harea* astfel: Cinstită adunare, Am cinstea de a saluta Sfatul Ţării în numele gazetei „Cuvânt Moldovenesc" Suntem destul de fericiţi că vedem astăzi îndeplinit gândul nostru, pe care l'am propovedit în gazetă. Dacă noi am spus până acum, că Moldovenilor le trebule un Sfat al Ţării, care să- cârmuiască, de azi încolo vom cere muncă dela deputaţi. Şi avem nădejde bună, că prin stăruinţa D voastră, fericirea poporului nu va mai întârzia. Să trăiască Sfatul Ţării; să trăiască Basarabia noastră (aplauze)!

Foarte frumos a vorbit împuternicitul *Garnizoanei ucraine din Chişinău.* El spune că sărbătoarea moldovenilor e totodată şi sărbătoarea Ucrainenilor. Işi aduce aminte de Bogdan Hmelniţcki, sub a cărui conducere Ucrainenii au întrat în legătură cu Moscoviţii, ca egali între egali Dar legătura aceasta de bună voie a Ucrainenilor a avut urmări rele, caci ţarismul a nimicit lib rtatea Ucrainei. Azi Ucraina e liberă şi câtă vreme există Ucraina va trăi şi ideia federaţici ruseşti. Numai peste trupul Ucrainei va trece ţarismul. Crede în puterea de organizare a Moldovenilor de o rasă cu Italienii şi Francezii cari luptă azi pentru cele mai frumoase idealuri ale omenirii. Moldovenii vor da o nouă strălucire geniului latin.

In numele partidelor unite socialiste evreieşti vorbeşte d-l *Eiger.* El citeşte r zoluţia partidelor unite care cere autonomia Basarabiei şi respectarea minorităţilor, precum şi formarea unei stăpâniri a Basarabiei. La cererea adunării vorbeşte şi în limba evreiască (idiş).

Imputernicitul advocaţilor **d-l *Kircorov*, dă asigurarea că advocaţii s'or pune în slujba Sfatului ţării. E convins că Sfatul va lucra cu toate mijloacele pentru întroducerea rânduielii în ţară. Numai o stăpânire locală, alcătuită de oameni culţi, lipsiţi de orice spirit (duh) demagogic, sprij nindu-se însă pe toate păturile democratice ale ţării, poate să îndeplinească cerinţele nevoilor de azi, poate să ne dea un stat sănătos. Lucrând mai mult şi vorbind mai puţin vom ajunge scopul.**

In numele *presei basarabene.* vorbeşte ruseşte d-l *I. I. Gherman*- Bineventează Sfatul Ţării, care va fi în stare să puie capăt anarhiei şi luptei de fraţi, care n'are nici un rost. Cum sunt împrejurările de azi nu mai merge. Avem nevoie de o stăpânire puternică, căci duşmanul de afară e la graniţele ţării noastre. Intre toate noroadele Rusiei, car se organizează azi, trebue să fie cea mai strânsă unire. Democraţia rusă recunoaşte tendinţele popoarelor şi presa le sprijineşte. Sfatul ţării va avea destulă putere ca să-şi îndeplinească scopul, de oarece e un organ recunoscut nu numai de toţi basarabeni, dar şi de Rusia întreagă. Să facem o Basarabie tare ca să facem o Rusie tare! — Preşedintele Inculeţ dă asigurarea că Sfatul ţării nu se va atinge nici odată de libertatea tiparului. (Aplauze)

29. Imputernicitul marinarilor (matrozilor *moldoveni* salută Sfatul Ţării în numele celor 2000 de moldoveni marinari. Numai Sfatul ţării poate să scape Basarabia de nenorociri. Cere pământul pentru ţărani.

Glasul Ardealului în Sfatul Basarabiei.

Organizatorii Sfatului Ţării, au poftit şi pe redacţia gazetei noastre să spuie câteva cuvinte cu acest prilej mare din viaţa fraţilor noştri moldoveni.

Când s'a urcat redactorul nostru, d. *O. Ghibu* la catedră, deputaţii şi publicul din sală l-au întâmpinat cu puternice aplauze, la care d-sa a răspuns astfel:

Domnilor deputaţi şi Fraţilor moldoveni şi Basarabeni, Vă mulţumesc din inimă pentru dragostea cu care mă primiţi în mijlocul D-voastră. Această primire e o dovadă, că D-voastră nu mă socotiţi străin aici în Basarabia, cu toate că eu nu sunt născut pe pământul ei (Aplauze). Nici eu nu mă socotesc străin aici, pe acest pământ locuit de fraţii mei moldoveni! (Puternice aplauze şi strigăte de: bravo şi ura!). Când în aceste clipe am cinstea să vorbesc aici, în Sfatul ţării Basarabiei, din partea gazetei care poartă însuş numele scumpei şi nenorocitei mele ţări, sunt încredinţat, că D voastră simţiţi întocmai ca şi mine, puterea glasului ei, pe care nici suferinţele de o mie de ani nu l-au putut înăbuşi. Sunt încredinţat că şi D voastră iubiţi Ardealul la fel de mult cu noi, cei peste o sută de mii de Ardeleni, cari de ani de zile pribegim fără noroc prin cuprinsul Rusiei. Şi-l iubiţi, pentrucă Ardealul este leagănul întregului nostru neam; el este şi leagănul D-voastră, al Moldovenilor, cari de acolo aţi plecat încoace, acum şease sute de ani. (Aplauze puternice) Glasul de durere al leagănului D-voastră, nu vă poate lăsa nesimţitori nici astăzi, în ziua celei mai mari bucurii din viaţa D-voastră. D-voastră aţi suferit de o sută de ani — şi iată acum vă vedeţi nădejdile împlinite. Noi suferim de o mie de ani — şi nici astăzi n'auzim încă bătând ceasul cel mare al Dreptăţii vecinice. De o mie şi opt sute de ani. decând ne-a aşezat împăratul Traian în ţara noastră de astăzi, noi am fost tot în lupte cu noroadele barbare. cari ni-au nimicit totul şi ne-au lăsat numai cu viaţa. Istoria noastră e scrisă numai cu sânge şi cu lacrimi. Din durerile noastre au fost ferecate acele cântări puternice, cari au răsunat şi astăzi, aici în sală; dela noi s'a auzit mai întâi strigătul de Deşteaptă-te Române, *şi* Pe-al nostru steag e scris unire. *Căci, cu toate suferinţele noastre, noi ne-am păstrat în suflet credinţa, că odată şi odată va trebui să ajungem şi noi la libertate.*

Şi astăzi, când vorbesc la Chişinău în Sfatul Basarabiei, gândul meu sboară departe. peste Prut şi peste Carpaţi, oprindu se în capitala ţării noastre, la Alba-Iulia, *unde va trebui să se înalţe biruitor steagul tricolor al întregului nostru neam! (Aplauze puternice şi strigăte de: Traiască Ardealul! Trăiască Ardelenii!). Ceasul dreptăţii pentru întreg neamul nostru trebue să sosească!*

Sunt fericit, domnilor şi fraţilor, că m'a învrednicit Dumnezeu să fiu printre D-voastră în aceste vremuri de înviere a Basarabiei. Dacă în gazeta „Ardealul", am scris până acum numai cu lacrimi de durere pentru fraţii mei nenorociţi de acasă, sunt vesel că de aici încolo, voiu putea scrie cu lacrimi de bucurie, despre viaţa cea nouă a fraţilor mei moldoveni.

In ziua celei mai mari bucurii care v'a fost dată. Vă zic din toată inima în numele Ardealului: Trăiască Basarabia! Trăiască Sfatul ţării! Trăiască Republica federativă!

Cuvântarea d-lui Ghibu a fost ascultată cu mult interes La sfârşitul ei, deputaţii şi întreg publicul din sală s'au sculat în picioare, şi au aplaudat îndelung pe vorbitor, strigând: Trăiască Ardealul! Trăiască Transilvania slobodă! Trăiască Ardelenii! Trăiască neamul românec.

Frumoasa manifestaţie a Moldovenilor pentru Ardeal a mişcat adânc pe bejenarii ardeleni, cărora li se umpluse ochii de lacrimi.

După aceasta vorbeşte ruseşte d. Podlesnei *în numele* slujbaşilor dela Uprava Zemstvei ţinutale a Chişinăului *spunând că aceştia sunt foarte bucuroşi de înfiinţarea Sfatului ţării.*

Slăvit să fie numele acelui om, — zice d. Podlesnei — în al cărui cap s'a ivit ideia înfiinţării Sfatului Ţării. Căci numai el poate scăpa Basaracia de anarhie. Invăţătorii vor da tot sprijinul primului guvern al Basarabiei.

La sfârşit congresul face ovaţii învăţătorilor, chemaţi a propovădui de aici încolo cultura naţională în mijlocul norodului.

Se urcă apoi la catedră d. *Buruiană*, care vorbeşte moldoveneşte în numele *Uniunii cooperatorilor din Basarabia.* Ca fiu al Moldovei — zice d. Buruiană — mă simt fericit că am ajuns ziua aceasta. Mulţi s'au luptat până acum să stingă din sufletele noastre iubirea de patrie, dar n'au izbutit - iată că din ea s'a încins acum un foc mare şi frumos! Cooperatorii moldoveni, cari au dus până a um lumina în popor, sunt bucuroşi că lucrul cel mare s'a îndeplinit şi că Basarabia e de acum stăpână pe soarta sa. Dumnezeu să-i dea Sfatului ţării toate cele bune pentru Basarabia liberă!

După d. Buruiană vorbeşte d. *Chirculov* în numele *Comitetului împlinitor al ţinutului Chişinăului.* D-sa spune următoarele: Cât mi-e de greu să vorbesc moldoveneşte, dar în ziua aceasta mă simt dator să vorbesc moldoveneşte. Ea este cea mai mare zi din viaţa Basarabiei, căci acum se aşează cârmuirea cea dorită a ţării după nevoile ei. Poporul din ţinutul Chişinăului e foarte bucuros de deschiderea Sfatului ţării, în care şi-a pus toată nădejdea. Aici e adunată toată floarea norodului: de aici trebue să răsară tot binele pentru el. In mâna Sfatului ţării, dreptatea nici odată nu trebue să tremure E un lucru minunat că deschiderea Sfatului ţării se face în ziua întrării în Biserică a Maicii Domnului. Fără credinţa în cele sfinte nu este izbândă şi nici dreptate. Bunul Dumnezeu să ajute ostaşilor cari au pornit lucrul ţării; numele lor va fi scris cu litere de aur în istoria ţării şi va fi pomenit în vecii vecilor.

De încheiere d. Chirculov citeşte mai multe telegrame depe la comitetele din volosti, cari toate arată bucuria nemărginită a norodului, pentru aşezarea ocârmuirii celei nouă a Basarabiei.

După aceasta urmează la rând redactorul gazetei *Soldatul moldovan,* d. *Mihail Minciună*, care zice: Ziua de astăzi este sărbătoarea sărbătorilor şi praznicul praznicelor, este ziua trecerii peste mare, peste marea durerilor şi a nevoilor. De azi jugul nu ne mai apasă gâturile. Dar, când aruncăm de pe noi jugul greu al trecutului, nici prin gând nu ne trece să-l punem în gâtul acelora, cari trăesc la un loc cu noi, pe acelaş pământ. Nu ură şi robie, nu foc şi sabie. ci pace şi unire vrem să propovăduiască Sfatul ţării. Cu lacrimi de bucurie îi îmbrăţişăm noi pe toţi fraţii noştri de suferinţă, cărora le zicem: Veniţi cu toţii şi lăudaţi pe Domnul, care ne-a hărăzit libertatea. Trăiască Basarabia noastră a tuturor. Trăiască unirea între toate neamurile.

Urmează delegatul *ostaşilor moldoveni de pe frontul de Nord* care spune următoarele: Am cinstea să fiu la deschiderea Sfatului ţării şi să vă aduc hiritisirile ostaşilor moldoveni de pe frontul de asfiinţitul de sus. De multă vreme aşteaptă ei cu lacrimi în ochi, vestea cea bună despre pământ şi voe. Cu bună seamă că ostaşii vor scoate toate drepturile şi vor da sprijin Sfatului ţării. Ei strigă cu toţii într'un glas: Trăiască autonomia Basarabiei!

Urmează delegatul *soldaţilor moldoveni din Crâm,* care aduce dela fraţii săi închinăciuni şi dorinţa ca să se împiinească odată ceeace s'a spus prin cele două cuvinte: pământ şi voe. Hiritiseşte respublica Basarabiei şi respublica federativă rusească.

După aceasta vorbeşte marinarul *I. Gafencu,* în numele harnicului *Comitet împlinitor al ostaşilor moldoveni dela Odesa.* Comitetul dela Odesa — a spus d Gafencu — a lucrat cu toată stăruinţa, încă din cele dintâi zile ale Revoluţiei, pentru treaba moldovenească El a strâns la un loc pe toţi ofiţerii şi soldaţii moldoveni din garnizoana Odessei şi a organizat cu ei măreaţa sărbătoare dela 18 Aprilie la care au luat parte 12.000 de ostaşi moldoveni, cari au jurat pe steagul naţional şi pe programul partidului moldovenesc. El a organizat apoi pe ostaşii de pe frontul român, pe cei din Sevastopol, Ecaterinoslav şi din multe alte oraşe; el i-a pus pe calea cea bună naţională pe toţi ofiţerii moldoveni el a alcătuit Comitetul central din Chişinău, care a organizat apoi cohortele moldoveneşti şi acum de curând, regimentele (polcurile) moldoveneşti. Astăzi, când prin stăruinţa ostaşilor, se deschide Sfatul ţării, Comitetul din Odessa se simte fericit, că poate pune toată răspunderea pentru viitor în mânile acestui Sfat, pe care îl va sprijini din toate puterile. In numele Comitetului din Odessa doreşte Sfatului: spor şi unire!

Urmează studentul *Văluţă,* delegatul societăţii studenţeşti *Renaşterea* din Odesa, care spune următoarele: Domnilor deputaţi ai celui dintâi parlament din Basarabia, vă salut în numele studenţilor mol oveni, cari sunt nespus de bucuroşi că pot vedea cu ochii ziua aceasta mare a aşezarii ţării pe temeliile atât de mult dorite de toţi fiii cei buni ai neamului. Studenţii moldoveni îşi dau seama de marile greutăţi cari apasă pe umerii D-voastră, şi din parte-le se angajază cu toată însufleţirea la munca pentru ducerea la fericire a scumpei noastre Basar bii. In numele *Renaşterii* dela Odesa zice: Trăiască Sfatul ţării, Trăiască Basarabia!

După aceasta urmează la cuvânt preacuviosul *arhimandrit Gurie,* care vorbeşte în numele *preoţimii moldovene.* E primit la tribună cu aplauze. Prea Cuvioşia Sa spune următoarele:

Vă hiritisesc, Domnule Preşedinte şi Domnilor Deputaţi! Deputaţi moldoveni,.. ce cuvânt frumos nouă, necunoscut până acum (aplauze)! Ca reprezentant al preoţimii, vă urez din inimă tot binele. Preoţimea moldovenească mult a fost apăsată în trecut; ea a simţit mai greu jugul ţarismului, decât alte tagme. Sf. Scriptură zice, că cuvântul Domnului să nu fie legat, dar în Rusia el a fost legat pentru preoţime. Noi nu învăţam în şcoli cuvântul care avea să ne mântuiască. ci cuvântul care ne robia. După 16 ani de şcoală, când plecam la ţară, ca să păstorim poporul, vedeam că n'avem nici o învăţătură folositoare. Cei cari ţineau să fie folositori poporului, trebuiau să înceapă o învăţătură nouă. Idea frăţiei. a libertăţii şi a egalităţii, cari toate sunt idei creştine, nu se simţiau cu adevărat în viaţa bisericească de până acum.

Nădăjduesc că de aici încolo, preoţimea va putea fi o călăuză adevărată a poporului. Sfatul Ţării, în care astăzi de nenumărate ori am auzit pomenindu-se numele lui Dumnezeu, va lucra şi el pentru întărirea virtuţii în ţară, pentru aşezarea păcii binefăcătoare şi a unei vieţi adevărat creştineşti.

Aceste dorinţe le exprimă nu numai preoţimea, ci şi Seminarul şi şcolile duhovniceşti din Basarabia, în numele cărora păr. arhimandrit urează spor Basarabiei şi Sfatului Ţării.

După aceasta vorbeşte în limba moldovenească înputernicitul din partea slujbaşilor dela Căile Ferate, spunând că slujbaşii din Basarabia, vor da Sfatului Ţării tot ajutorul de care are nevoie pentru întărirea naţiunii noastre şi încheie cu cuvintele: Trăiască Basarabia înviată din morţi, Trăiască Sfatul Ţării.

Urmează la rând delegatul *partidului socialist-revoluţionar moldovenesc,* dl *Ioan A. Buzdugan* care spune următoarele: Astăzi este învierea din morţi a neamului nostru moldovenesc. De peste un veac am zăcut sub jugul ţarismului, dar iată că astăzi ne-a strălucit şi nouă soarele libertăţii. Deacum el va străluci în veac! Intr'o întreagă sută de ani, noi o zi ca aceasta n'am mai avut. Azi e întrarea în Biserică; azi Basarabia noastră, ca un prunc nevinovat, intră în Biserica strălucită a vieţii celei nouă, Ţarismul ne-a furat limba şi sufletul; în biserică şi şcoli limba noastră era asuprită, dar iată că acum dreptatea vecinică a înviat acum, căci sufletul nu poate fi ferecat în lanţuri. Graiul nostru nu s'a stins şi nici sufletul nostru n'a fost omorît. El a trăit în doinele noastre şi în poveştile noastre dela ţară; el a trăit în rugăciunile noastre către Dumnezeu. Când am fost azi la biserică şi am auzit slujba în limba noastră veche şi când am văzut acolo steagul nostru naţional înălţându-se, mi-am zis: Deacum şi steaua noastră se înalţă şi înălţată va rămânea deapururea. iar graiul nostru nu va mai fi batjocurit ca înainte. Căci, în adevăr, poporul nostru a fost până acum ca sapa din poezia lu Goga, despre care poetul spune:

Te-ai frânt de glia tuturora,
Dar n'ai săpat moşia ta.

Deacum înainte să fim stăpâni pe viaţa şi pe soartea noastră. Fraţilor noştri de peste Nistru şi celor de peste Carpaţi, să le ajute Dumnezeu să-şi vadă şi ei visul izbândit şi autonomia îndeplinită, cum ne-o vedem noi astăzi pe a noastră. Cu cei de peste Nistru să fim uniţi; să nu-i lăsăm să se piardă ci să-i strângem la sânul nostru. Să nu ne temem de greutăţile pe cari le vom întâmpina, ci să fim ca cremenea, care, lovită de criţă, dă scântei de lumină. Să lucrăm aşa ca să

BCU Cluj / Central University Library Cluj

putem fi lumina tuturor noroadelor cu cari locuim împreună şi cu cari trebue să trăim în bună înţelegere. Dacă aşa vom face, ţara noastră va fi o ţară fericită. Din inimă îi urez pentru viitor ca să trăiască Sfatul Ţării şi să trăiască toate naţionalităţile, cari sunt înfăţişate în el!

Ştabscăpitanul Bogos, ca delegat al *Comisariatului militar moldovenesc de pe lângă Sfatul ţării* spune următoarele: Fraţilor, Azi ne-a căzut cea din urmă peliţă de pe ochii noştri. Acum vedem limpede. De azi înainte ne am mântuit de sub robia grea de o sută de ani a ţarismului Azi din sufletul Moldovan au răsărit, ca prin minune, o mulţime de pietre scumpe. Voi sunteţi aceste pietre scumpe, Domnilor deputaţi. In numele Comisariatului militar vă zic: să trăiţi la mulţi ani! Noi, Comisariatul vremelnic, am purtat până acum grija ostaşilor moldoveni, cari veniau la noi şi ne ziceau: luaţi-ne în braţele mamei noastre Basarabia şi ne lăsaţi să ne încălzim la sânul ei. Noi am apărat atâtea ţări străine, acum vrem să apărăm ţara noastră, care ne e mai scumpă decât orice. Pe aceşti ostaşi dornici de a păzi ţara de primejdie, noi i-am primit sub steagul naţional al regimentelor moldoveneşti. De acum sarcina frumoasă de a strânge pe toţi Moldoveni din toată Rusia în regimentele noastre naţionale, trece în mânile Sfatului ţării. D-voastră trebue să înfăptuiţi de acum cugetele neamului nostru. Luaţi grabnice măsuri pentru a-i chema pe toţi ai noştri *acasă*. De atâta vreme ei visează că se văd un popor liber. De-acum suntem liberi.

De-acum glasul D-voastră trebue să răsune în largul lumii strigând:

Veniţi viteji apărători a ţării,
Veniţi, că sfânta zi a răsărit
E ziua mare a reînălţării.
Drapelului de gloanţe zdrenţuit
Veniţi din toate unghiurile zării
Să cucerim ce-avem de cucerit!

Veniţi, fraţilor din întreaga Rusie, veniţi să cucerim *libertatea culturii moldoveneşti*, pe care nici până astăzi nu o vedem!

Cuvântarea căpitanului Bogos a fost urmată de aplauze zgomotoase.

Cel din urmă vorbitor a fost dl Trofim care a vorbit în nnmele *Adunării ţărăneşti din ţinutul Bălţilor*, ţinută la 19 Noemvrie a. c. Vă aduc, fraţilor, un blid de nădejdi în Sfatul ţării dela ţărănime. Ea va înfiinţa norocirea norodului. Până acum a fost tare rău în Rusia, de acum trebue să fie altfel: să purtăm cu toţii greutăţile în viaţa politică şi în cea economică. Ideile acestea de dreptate trebue să le traducă în faptă Sfatul Ţării. Noi îl vom sprijini din toate puterile. Dar el trebue să vie numai decât în ajutorul ţărănimii, care e ameninţată greu. In ţinutul Bălţilor sunt două polcuri (regimente) de Cazaci, cari au adus în comitetele lor o rezoluţie că nu vor înceta de a face cele mai mari blăstămăţii, până ce nu le vor da drumul acasă! Ce se va alege de ţărănimea noastră, dacă o vom lăsa în ghiarele duşmanilor? Cu toţii aşteaptă ajutor acum dela Sfatul Ţării. Ajutaţi-o, fraţilor, acum în nevoia cea mare, şi nu uitaţi nici după aceea de ea. Luminaţi-o şi veţi avea în ea cea mai mare putere, care va aduce fericirea Basarabiei.

Sfârşitul şedinţei

Cu aceasta mântuindu-se şirul vorbitorilor preşedintele Sfatului Ţării aduce vii mulţumiri tuturor celor cari au adus hiritisiri şi-şi arată bucuria că la această cea dintâi şedinţă a fost înfăţişată întreaga Basarabie, cu toate noroadele ei, cu toate bresle şi cu toate organizaţiile ei. In acest chip Sfatul Ţării este o adevărată icoană a dorinţelor ţării întregi. Cu încredinţarea aceasta, el păşeşte voios spre îndeplinirea programului său, care este mântuirea ţării de anarhie şi ducerea ei la fericire.

Inainte de a ridica şedinţa preşedintele se întoarce către adunare şi aduce prinosul său pomenirii a celor doi bravi fii ai Basarabiei, *Simeon Murafa* şi *Andreiu Hodorogea*, omorîţi mişeleşte înainte de aceasta cu trei luni. Propune ca Sfatul să şi arate prin sculare, durerea sa. Deputaţii şi publicul se ridică în picoare şi zic: *In veci pomenirea lor.*

Şi cu aceasta şedinţa, începută la ceasurile 2 d. a., s'a închis la 8½ seara. O mulţime de deputaţi şi de alţi iubitori de neam s'au grăbit să felicite pe preşedintele pentru povăţuirea înţeleaptă a şedinţei şi să-i ureze ca începutul frumos de astăzi să urmeze tot atât de plăcut până la sfârşitul sfârşitului.

Cea dintâi şi cea mai frumoasă zi din viaţa Basarabiei libere s'a încheiat cu aceasta.

Banchetul.

După şedinţă a urmat banchetul dat în onoarea deputaţilor. La acest banchet a fost poftită şi Redacţia gazetei noastre, fiind înconjurată de o deosebită dragoste. Deputatul G. Mare a spus un frumos toast în onoarea Ardelenilor şi a celorlalţi fraţi ai noştri. I-a răspuns redactorul nostru într'o cuvântare, în care a zugrăvit toate suferinţele îndurate de noi înainte de războiu din partea Ungurilor şi în cursul războiului dela alţi duşmani. Un alt deputat-sol dat, în cuvinte înduioşătoare, ne-a spus că Moldovenii, cari deacum sunt slobozi, nu vor uita niciodată că leagănul lor e Ardealul şi că ei au datoria să se intereseze de el şi să l ajute. Şi până acum ei l-au ajutat. In marile lupte dela Mărăşeşti au luptat umăr la umăr Moldoveni, Bucovineni, Ardeleni, Munteni şi Macedoneni. Moldovenii nu se vor da îndărăt nici de aici încolo dela luptă pentru fraţii lor.

Banchetul s'a încheiat cu frumoasa cuvântare a unui profesor refugiat de peste Prut, care a arătat cum în toate vremurile, neamul nostru a fost una în cele sufleteşti.

Zi mare, neuitată în istoria Basarabiei! Fericiţi suntem noi refugiaţii transilvăneni, că te-am apucat! Dar vom apuca noi, oare, şi ziua cea mare, după care de o mie de ani aşteptăm înzadar? Sau ne vom coborî şi noi în mormânt tot aşa de nemângâiaţi, ca şi părinţii, moşii şi strămoşii noştri, lăsând drept moştenire copiilor noştri cari cresc pe drumurile pribegiei, numai nădejdea înşelătoare care ne a călăuzit pe noi?

Deputaţii din „Sfatul Ţării"

I. Soldaţi.

1 Morariu Anatoli
2 Cernăuţan Nicolae
3 Mârza Dimitrie
4 Morariu Alexandru
5 Pântea Gherman
6 Crihan Anton
7 Buzdugan Ioan
8 Ţanţu Vasile
9 Ţurcan Leon
10 Iepure Boris
11 Bolocan Ştefan
12 Ignatiuc Ioan
13 Pelivan Ioan
14 Holban Ştefan
15 Tudor Gheorghe
16 Grosu Nicolae
17 Platcă Dimitrie
18 Eleferti Sinicli
19 Buiuc Ilarion
20 Roşca Gligore
21 Cranga Ioan
22 Ştirbeţ
23 Chiriac Atanasie
24 Silitrar Timoteiu
25 Prohniţchi Valentin
26 Cioban Grigorie
27 Dragomir Dumitru
28 Zubac Victor
29 Cernei Nicolae
30 Moldovan Procopie
31 Sberea Chiril
32 Tudor Ioan
33 Torcoman Gligore
34 Jalova Toma
35 Bulat Ştefan
36 Nichitiuc Teodor

II. Dela Comitetul central al ostaşilor şi ofiţerilor moldoveni.

1 Rujina Cijevschi
2 Surucean Nicolae

III. Dela marinarii moldoveni din Odesa.

1 Păscăluţă
2 Gafencu
3 Săcară

IV. Organizaţia ostaşilor moldoveni din Novo-Gheorghievsc.

1 Pali Iftimie

V. Comitetul ostaşilor moldoveni de pe frontul român.

1 Mare Gheorghe
2 Scobiola Andreiu

VI. Sfatul gubernial al ţăranilor.

1 Arman Ştefan
2 Atanasico
3 Bacsan
4 Dobuliac
5 Dumitoasca
6 Eţcul
7 Inculeţ Ioan
8 Burdiug
9 Budean
10 Grosu
11 Grama
12 Diaconovici Vladimir
13 Caraiman
14 Cocârla
15 Codrean
16 Joncian
17 Ascalov
18 Bujinţa
19 Pitichiancu
20 Rudief Vasile
21 Stavrief
22 Talambuţa
23 Halippa Pantilimon
24 Hachi
25 Cerescu
26 Jurco
27 Erham Pantilimon
28 Cojocariu Teodosie
29 Cotoros Trifilei
30 Cristea
31 Cărăuş (din Comitetul ţărănesc gubernial)

VII. Partidul naţional moldovenesc.

1 Ioncu Teofil
2 Dr. Ciugureanu Daniil
3 Costin Nicolae
4 Gropa Alexandru

VIII. Societatea culturală a Romînilor din Basarabia.

1 Alexandri N. N.

IX. Asociaţia învăţătorilor şi profesorilor moldoveni.

1 Cociar Ştefan (învăţ.)
2 Neaga Teodor (prof.)

X. Preoţimea moldovenească.

1 Baltagă Alexandru

XI. Uniunea cooperatorilor.

1 Buruiană Gheorghe
2 Coropcean Teodor
3 Chiorăscu Vladimir

XII. Liga culturală a femeilor moldovene.

1 Dna Dr. Elena Alistar

XIII. Societatea studenţilor moldoveni din Odesa „Renaşterea".

1 Văluţă N.

XIV. Ucraineni.

1 Ciumancenco Procopiu
2 Budnicenco Nichita
3 Olenic Ioan
4 Tihohod Ioan
5 Comendant Machedon
6 Botnariuc Ştefan
7 Curdinovsky
8 Stancusky Mihail

XV. Invăţătorii ucraineni.

1 Mitkievicz Iulian

XVI Nemţi.

1 Alzinger Filip
2 Fonlesch Robert

XVII. Poloni.

1 Duschevici Felix

XVIII. Găgăuzi şi Bulgari.

1 Novacou
2 Stoianov
3 Misircov
4 Cara

XIX. Greci.

1 Sinadino

XX. Zemstva gubernială a Basarabiei.

1 Suruceanu Teodor

XXI. Zemstva ţinutală a Chişinăului.

1 Plonorenko N.

XXII. Zemstva ţinutală a Sorocii.

1 Codreanu, Petru Bosie

XXIII. Duma oraşului Chişinău.

1 Schmidt Alexandru
2 Moghileansky
3 Spilak

XXIV. Duma oraşului Orheiu.

1 Maculeţki Mihail

XXV. Căile ferate.

1 Bosie Codrean Petru
2 Glavce
3 Grubsky

XXVI. Bundul izraelit.

1 Dna Grinfeld
2 Prona
3 Prujina
4 Covarocago
5 Grinberger
6 Robeia
7 Rabinovici

XXVII. Socialiştii-poporali.

1 Stern

XXVIII. Social-democraţi.

1 Sadogurschi

XXIX. Socialiştii-Revoluţionari.

1 Cohan N.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Un soldat moldovan luptând împotriva duşmanilor ţării sale

Doine din Ardeal

de I. U. Soricu.

IV.

Pe drumul pe care'l bat
Nu văd codru legănat,
N'aud freamăt mângâios,
Numai bocet tânguios,
Pe unde sunt călător
Nu-i fântână, nici izvor,
Numai câmp înţelenit
Şi de sânge înroşit.
In călătoria mea
Nu s'aprinde nici o stea,
Nici luceferii nu vin
Să-mi lumine că-s strein.
Numai vântul vine iară
Şol pribeag din a mea ţară,
Şi'mi aduce veşti amare
Din Ardealul care moare,
Cum muriră'n foc pe-aici
Toţi feciorii lui voinici

V.

Pe sub lună, pe sub soare
Şoimi cu pui golaşi în ghiare.
Pui golaşi de turturea,
Dulce tinereţea mea
Bate-şi Neamţu joc de ea.
In dumbrava desfrunzită
Turturică obidită,
Amărâtă turturea,
Dragă măiculiţa mea,
Cât amar căzu pe ea!
Călător în larg de zare
Trece vântu la hotare
Vânt de Mărţişor pribeag,
Stai şi la măicuţa'n prag
Şi du-i veşti dela cel drag.

Insemnări
de la deschiderea Sfatului ţării

Clipele de înălţare sufletească pe cari le-am trăit în ziua deschiderii celui dintâiu Sfat al Basarabiei, vor rămânea neşterse din amintirea celor ce au avut fericirea de a fi de faţă la această sfântă sărbătoare a dreptăţii reînviate. Pentru cei ce n'au putut privi cu ochii scăldaţi în lacrimile bucuriei, desfăşurarea acestei sărbări unice a neamului moldovenesc trezit la viaţă naţională, şi asculta cu inima palpitând de emoţie cuvintele când vijelioase şi pline de focul tinereţii, când aşezate şi cumpănite ale vorbitorilor, — vom încerca să prindem aici câteva din aceste clipe, ca să rămâie mărturie urmaşilor.

După slujba de dimineaţă dela catedrală, care a căzut ca o rouă binecuvântată asupra sufletelor credincioşilor însetaţi de a auzi cuvântul lui Dumnezeu în limba strămoşească, deputaţii şi publicul s'au adunat în gimnaziul al treilea de băeţi, unde s'a aşezat Sfatul ţării Clădirea monumentală a gimnaziului, face o impresie din cele mai plăcute. Pe coridoare întâlneşti fel de fel de lume de toate stările şi toate vârstele: militari, civili, preoţi, foarte multe cucoane.

In biserica gimnaziului începe slujba dumnezeească (molebenul), cu un cuvânt al părintelui arhimandrit *Gurie*, care rată în pilde bine alese însemnătatea acestui moment în viaţa neamului moldovenesc.

Incepe molebenul. Mă uit la preoţimea îmbrăcată în sfintele odăjdii şi gândul meu zboară departe, cu veacuri în urmă, la curţile voevozilor moldoveni, creştini evlavioşi, ctitori de mănăstiri şi ocrotitori ai celor sfinte. Pe cât slujba înaintează, în suflete se coboară o pace lină, dumnezeească; gândul se avântă spre zările albastre la Cel ce ocârmueşte totul; tot ce-i pământesc se deslipeşte de noi. Corul părintelui Berezovschi ne leagănă pe aripile armoniilor sfinte. Curaţi la suflet părăsim lăcaşul în care pluteşte duhul Domnului. Glasuri cari aleargă dela un ca ăt la altul, anunţă *arborarea (înălţarea) steagului tricolor.*

O clipă, inima se opreşte din mersul ei; sus în aer flutură triumfător, sfidător, drapelul nădejdilor noastre, soarele care a privit atâta vreme cu înduioşare asupra acestui neam nenorocit, încununa cu razele sale aurii cutele lui uşor tremurânde şi un uragan dn urale porneşte din piepturile ostaşilor cari sunt puterea şi nădejdea neamului. Corul întonează energicul imn „Deşteaptă-te Române" şi „Pe-al nostru steag"; muzica militară acompaniază. Entusiazmul e la culme, în ochi lacrimi, pe toate feţele semne de adâncă fericire. O clipă de bucurie răsplăteşte atâta chin şi amar!...

Tresăriţi în morminte, sfinte umbre ale trecutului, voi cari cu spada în mână aţi pus pieptul vostru ca zid de apărare împoriva neamurilor năvălitoare şi aţi apărat acest pământ moldovenesc lăsându-l moştenire urmaşilor voştri! Iată strănepoţii voştri, ascultând gemătul pământului, murmurul apelor care cântă chinurile unui neam robit, freamătul codrului, care doineşte de vitejie, au pornit la munca dezrobirii!

Intrăm în sala de şedinţe; sala ţinută în alb cu stucatură are o înfăţişare prietenoasă. Depe banca jurnaliştilor privesc sala: trei rânduri de scaune sunt rezervate pentru deputaţi, restul pe tru public. In rândul intâiu şed deputaţii moldoveni şi câţiva ucraineni. Moldovenii poartă la piept tricolorul, ucrainenii cocarde naţionale ucrainene, — cailalţi sunt fără semne.

Intre deputaţi văd multe feţe cunoscute: *Inculeţ, Erhan, Rugiev*, dela partidul ţărănesc; *Ioncu, Gropa, Halippa*, dela partidul moldovenesc, *Coropcean Chiorăscu, Buruiană*, dela cooperatori; *N. Alexandri*, del Societatea culturală; *T. Neaga*, reprezentantul profesorilor secundari moldoveni; de la militari: colonelul *Furtună*, comandantul celui dintâiu regiment moldovenesc, statură mică îndesată, faţă negricioasă; poartă noua uniformă a regimentului cu tricolorul la epoleţi, — *Ţanţu*, preşedintele biroului de organizare al Sfatului ţării, *Pântea*, preşedintele comitetului central ostăşesc, *Tudor*, redactorul „Soldatului Moldovan", *Buzdugan, Morariu, Cotoros*, marinarul *Gafencu, Cernăuţean*, ing. *Codrean, Grosu, Ciornei*, cunoscutul luptător naţionalist *Pelivan*, reprezentantul Zemstvei Suruceanu şi alţii. In adunare sunţşi două femei: d-na doctor *Alistar*, într'un foarte frumos c stum naţional, stârneşte peste tot admirare, şi d-na *Grinfeld*.

Lipseşte simpaticul inspector al cohortelor moldoveneşti, d. *Crihan*.

In sală e tăcere; cu răsuflarea reţinută publicul, între cari mulţi militari şi cucoa e, aşteaptă deschiderea.

Clopoţelul sună scurt, deputaţii ocupă locurile, se face linişte deplină.

La masa prezidenţială se ridică figura veneratului moldovan *N. Alexandri*. Privirea e numai blândeţă şi duioşie; părul nins cadrează pe deplin cu faţa liniştită, în care un cunoscător priceput putea prinde o lină tremurare. Glasul vibrător spinteca tăcerea sălii: *Domnilor deputaţi! Declar şedinţa Sfatului Ţării deschisă!* Această scurtă declaraţie deslănţuie o furtună de aplauze; publicul în picioare manifestează sgomotos: strigăte de *Trăiască Basarabia, trăiască Sfatul Ţării, trăiască poporul moldovenesc* — se împreună într'o singură salutar puternică şi străbătătoare. Se trece la alegerea *prezidentului*. Sfatului ţării. O altă clipă de aşteptare In mijlocul tăcerii se ridică *P. Erhan* preşedintele comitetulu ţărănesc gubernial şi zice: In numele fracţiunii moldoveneşti din Sfatul ţării propun pe d-l *Ianculeţ*. Propunerea e primită cu aplauze de toate partidele. Se împart biletele de votare După despoiarea scrutiniului preşedintele de vârstă rosteşte rezultatul: *cu unanimitate de voturi d-l Ianculeţ e proclamat preşedintele primului Sfat al Ţării!*

Deputaţii şi publicul în picioare fac o călduroasă manifestaţie alesului. El păşoste spre locul preşidenţial; în clipa aceasta d-na Alistar îi încinge peste piept o lentă lată cu tricolorul naţional, ceea ce stârneşte o nouă manifestaţie.

Primul preşedinte al Sfatului Ţării e fiu de ţăran din Basarabia, docent privat la Universitatea din Petrograd, membru în comitetul central al soldaţilor şi muncitorilor din Rusia, ajutor de comisar al Basarabiei; e tânăr, de 33 ani, înalt, svelt, bălan. Poartă o simplă bluză militară, peste care e trasă o curea. Aparţine şi după exterior democraţiei ruseşti. Cuvântarea sa de program o începe în limba moldovenească; vorbeşte cu glas puternic, rar şi apăsat Pune multă convingere în vorbele pe cari le alege şi subliniază ideile mai de seamă. Cuvântarea lui se ţine în cadrul ideilor generale: Luptă în potriva anarhiei, impotriva inculturii, deslegarea chestiei agrare, aprovizionarea ţării, democratizarea, garanţii pentru desvoltarea liberă a tuturor popoarelor din Basarabia. Sfârşeşte cu o chemare la unire. Cuvântarea program e primită cu aprobări unanime.

Primul vorbitor dintre deputaţi e dl *P. Halippa*, cunoscut luptător naţional, directorul gazetei „Cuvânt Moldovenesc", care vorbeşte în numelo *partidului naţional-moldovenesc, al cărui vice-preşedinte este.*

Halippa are o înfăţişare impunătoare de luptător; de stat mijlociu, bine făcut, poartă barbă mare, care incadrează faţa brăzdată de trăsături, energice; în negru şi cu ochelari el iese din cadrul oamenilor de rând. E un vorbitor bun, vorbeşte limpede, energic, într'o limbă ireproşabilă; tonul din când în când e puţin prea ridicat. Arată că partidul moldovenesc a pus mai întâiu chestiunea autonomiei şi a organizării separate şi printr'o propagandă bine condusă, a ajutat la alcătuirea Sfatului ţării, care este al tuturor popoarelor dintre Prut şi Nistru. Moldovenii nu sunt şovinişti şi doresc să trăiască frăţeşte cu toţi.

La tribună se urcă d. *P. Erhan*, preşedintele comitetului central ţărănesc din Basarabia, în numele căruia vorbeşte Inalt, uscăţiv, faţa lungăreaţă şi osoasă, privire pătrunzătoare e în vârstă de 33 ani, Moldovan, fost profesor secundar la Petrograd.

Vorbeşte ruseşte cu voce puternică rar şi apăsat. Declaraţiile lui privitoare la plângerile ţărănimii ca: încheierea păcii, ridicarea stării culturale, stăpânirea bogăţiei deasupra şi dedesubtul pământului de către ţărănime sunt des şi repetat aplaudate.

Nu face nici o deosebire între Moldovan şi Nemoldovan; pentru toţi trebue să fie frăţietate şi egalitate.

Ofiţerul *Cotoros*. Moldovan, fa a simpatică, negricioasă, privire blândă, zîmbitoare; vorbeşte în numele comitetului împlinitor ostăşesc, în limba rusească, cu multă înlesnire şi cu modulări în voce

Recunoaşte Sfatul Ţării, ca singurul organ chemat şi potrivit să facă rînduială în această vreme, când anarhia a cuprins toată Rusia. Principiile de care va trebui să fie condus Sfatul Ţării: libertate egalitate şi frăţietate. Pământul v trebui să treacă în mânile ţăranilor cari-l muncesc.

In numele oraşului Chişinău, vorbeşte cunoscutul fruntaş democrat *Schmidt*, primarul oraşului, e înalt faţă ovală, ras d' vârstă mijlocie, avocat de profesie, fruntea lată, ochii vioi, vorbitor rutinat, care stăpâneşte vocea, gesturile, nuansarile şi modulaţile, ştie să socotească efectul vorbelor Incepe cu glas scăzut şi-l ridică pe măsură ce intră în materie, vorba e însoţită de gesturi. Recunoaşte instituţia Sfatului Ţării, doreşte întărirea Basarabiei ceeace va contribui şi la .ntărirea Rusiei, salută declaraţia egalităţii tuturor popoarelor şi declară că n'a venit numai să sa ute ci să şi conlucreze

In numele biroului de organizare a Sfatului ţării vorbeşte ofiţerul *Ţanţu*, figura masivă, moldovenească, înfăţişare plăcută şi atrăgătoare. Fondul cuvântării are un colorit hotărât naţional Român cult — învăţător de profesie - cu convingeri naţionale fixate vorbeşte o limbă literară frumoasă; are o ţinută dreaptă, vorbeşte emoţionat şi arată fazele prin cari a trecut chestiunea Sfatului ţării până la constituire, scopurile lui, dorindu-i ca să le realizeze în întregime.

După cuvântarea delegatului comitetului revoluţionar, care vorbeşte curent, cu vocea scăzută şi fără grada ie, capătă cuvântul reprezentantul *Radei Centrale* din Chiev şi al organizaţiilor ucraine din Odesa d. *Luţenco*. In momentul c nd urcă treptele tribunei sala manifestează prelung şi sgomotos; valurile ovaţiilor se linistesc şi se ridică din nou şi ţin mai multe minute. Vorbitorul e medic-colonel de statură mijlocie şi după înfăţişare, în vârstă înaintată, poartă ochelari şi mustăţi lungi, adevărat tip ucrain (Pe banca jurnaliştilor colegii Ghibu şi Mateiu şoptesc: Uită-te *Rein* dela Jena, şi în adevăr că asămănarea e isbitoare!)

Vorbeşte în limba ucraină, încet şi pe larg ca un profesor de pe catedră, critică cu asprime vechiul sistem centralist de asuprire recunoaşte rolul istoric cultural al neamului românesc, vorbeşte de legăturile dintre Ucraini şi Moldoveni, arată drepturile neamului moldovenesc din Basarabia — stăpânul ţării.

Preşedintele comitetului central ostăşesc moldovenesc, *Pântea*, om tânăr, vecinic în mişcare, fire de organizator şi agitator de idei vorbeşte în ruseşte scurt, hotărât cu voce puternică cu multe şi largi mişcări. Declaraţiile lui sunt repetate şi vin aplaudate. Vede scăparea Basarabiei numai în Sfatul ţării şi crede că dacă-i se va da o organizare temeinică va putea sluji de model şi celorlalte ţări.

Delegatul fracţiei ucrainene *Matkevici*, înalt, subţire, în haină neagră, ochelari şi barbişon, vorbitor bun accentuiază cerinţele democraţiei, dar nu scapă din vedere nici momentul naţional.

Putem spune că declaraţiunile Ucrainenilor pot fi socotite printre cele mai categorice: ideia republicană, ideia federativă şi ideia naţională sunt stâlpii pe cari vor să clădească viitoarele organizaţiuni de stat.

O lungă declaraţie principiară citeşte delegatul socialiştilor revoluţionari, a cărui v rbă însoţită de gesturi studiate e nuanţată.

O vie şi călduroasă manifestaţie se face vorbitoarei „Ligei culturale a femeilor moldovence", d-nei doctor *Alistar*. Des aplaudată, preşedinta Ligei care e o vorbitoare bună şi are un organ potrivit, statură impunătoare analisează într'o frumoasă limbă moldovenească, eram să zic românească, programul şi scopurile urmărite de Ligă.

Frumoasă şi impresionantă a fost scurta vorbire a delegatului de pe frontul român a ofiţerului *Mare*, de fel din ţinutul Ismailului. O observare de obşte trebue s'o înscriem aici *că toţi militarii moldoveni, ofiţeri şi soldaţi au fost la înălţimea zilei*: avânt, energi , încredere, dragoste de neam şi nădejde în viitorul ţării au caracterizat toate vorbirile lor.

D-na *Grinfeld*, vorbitoare bună, accentuiază, ca mulţi din vorbitorii Evreilor, de ori ce nuanţă politică ar fi, mai ales caracterul unitar al Rusiei libere.

Cu multă simpatie a fost salutată vorbirea seurtă a delegatului Polonilor, care trădează şi în vorbire şi ţinută naţionalitatea sa în deosebi declaraţia francă că în această ţară Moldovenii — sunt domnii de casă.

Reprezentantul Grecilor, bogătaşul *Sinadino*, fost deputat în trei Dume, tip oriental, scurt, îndesat, citeşte o declaraţie de aderare.

Din partea Bulgarilor şi Găgăuţilor vorbeşte d. *Stoianov*, un personagiu voluminos, în vârstă înaintată, în costum elegant; într'o mână ţine ochelarii pe cari îi învârteşte mereu, iar cealaltă o ţine cu oarecare nonşalanţă în buzunar. Declaraţiile lui sunt primite cu aplauze.

Din partea „Bundului" partidul proletariatului evreu un tânăr citeşte o declaraţie care se deosebeşte fundamental de oraţiunile celorlalţi reprezentanţi ai Evreilor: se declară pentru o complectă autonomie a Basarabiei.

Intre momentele înălţătoare ale acestei zile numărăm şi vorbirile celor doi reprezentanţi ai celui dintâiu regiment moldovenesc.

Ofiţerul *Cazacu*, tânăr energic, vorbeşte cu loviri de spadă, scurt hotărât; am impresia unui atac impetuos dat cu avânt şi dispreţ de moarte. Declaraţia „până la ultima picătură de sânge" stârneşte un vifor de aplauze; sala clocoteşte de la un capăt la altul.

Nu mai puţin aplaudată e scurta vorbire a soldatului *Cătărău*; figură tăiată dintr'un bloc, glas adânc şi grav, el te copleşeşte cu proporţiile figurii şi te sfredeleşte cu privirea; răzimat cu palmele pe masă, el întregeşte în cuvinte scurte declaraţiile înaintaşului său.

Vorbitorul socialiştilor poporali, d. *Stern* doctor militar, după ce analisează programul Sfatului ţării, încheie cu dorinţa: „Dă Doamne să hie bine".

Se citesc apoi o serie de telegrame, între cari foarte mult aplaudate sunt telegramele Ucrainilor şi Polonilor din armata a IV-a.

Momentul culminant al deschiderii l-a format cuvântarea d. *Pelivan* care a întrupat în şedinţa de deschidere conştiinţa neamului moldovenesc din Basarabia; prin graiul lui a vorbit poporul băştinaş al ţării. Şi cine ar fi fost mai chemat să rostească această oraţiune decât acest Moldov n cult, iubitor de neam, apărător convins al drepturilor neamului său, pe cari le a apărat fără şovăire în zilele celei mai crude urgii, plătind scump îndrăzneala de a se fi afirmat ca Moldovan adevărat.

D. Pelivan e un bărbat bine făcut în floarea vârstei, fiu de răzeş răsărit din pământul binecuvântat al Basarabiei, faţă liniştită, duioşie în glas, zâmbet dulce în privire. Vorbeşte cu glas lin, într'o românească literară. Adânc cunoscător al trecutului ţării el face o sumară reprivire istorică, insistând în deosebi asupra nenorocirilor prin care a trecut neamul său din Basarabia în veacul din urmă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Câte odată tonul vocei sale liniştite se ridică; glasul îi tremură şi vorbitorul cumpătat aruncă o granată: „când s'au luptat doi hoţi a suferit poporul moldovenesc".

Cuvântarea sa temeinică şi călduroasă a fost aplaudată neîntrerupt; aplauze sgomotoase au subliniat declaraţiile sale categorice în deosebi elogiul făcut ostaşilor moldoveni. Ne reservăm plăcerea să revenim din nou asupra acestei cuvântări, care deschide perspective noi desvoltării neamului moldovenesc.

Foarte aplaudată a fost scurta cuvântare a delegatului garnizoanei ucraine din Chişinău, ofiţerul *Gramada*, tânăr vioiu, simpatic, care se adresează Moldovenilor, ca stăpânilor de casă.

In numele partidului evreesc socialist un militar citeşte o declaraţie, pe care la dorinţa preşedintelui o repetă şi în jargon. Avocaţii din Chişinău vorbesc prin graiul d. *Chircorov* care în declaraţie întrebuinţează vorba de „*stat moldovenesc*".

In numele jurnalului „*Cuvânt Moldovenesc*" vorbeşte d. *Haria*; scoate la iveală meritul acestui jurnal, care a propagat ideile, cari capătă azi întrupare în sfatul Ţării.

O interesantă cuvântare, ascultată cu multă luare de seamă, des întreruptă de aplauze călduroase, a rostit delegatul jurnaliştilor din Basarabia un bătrân înalt, simpatic, care vorbeşte liniştit, absolut stăpân pe toate tainele oratoriei. Oraţiunea lui cucereşte mai mult prin fondul ei solid spus cu îndemânare şi într'o formă simplă. După declaraţia preşedintelui că în Basarabia liberă, libertatea presei nu va fi atinsă niciodată, urmează o mare manifestaţie pentru presa liberă. Toată sala în picioare aplaudă prelung în strigăte de „*Trăiască presa*".

In numele marinarilor moldoveni din flota Mării Negre vorbeşte căpitanul *Prachniţchi*, mic, îndesat, vioiu cu vr'o zece decoraţii pe piept; vorbeşte cu glas voalat gesturi largi; vorbirea sa plină de umor e ţinută în ton de polemică. O scurtă cuvântare rosteşte reprezentantul slujbaşilor dela Zemstva Gubernială.

Un moment însemnat al serbării e formează cuvântarea reprezentantului ziarului „Ardealul" d. Dr. *O. Ghibu*. Primit cu puternice aplauze, dl Gibu într'o oraţiune plină de avânt străbătută din când în când de accentele amintirilor dureroase, arată pe scurt lupta milenară a neamului românesc din Ardeal şi Ungaria cu Ungurii asupritori. Momentul când şi-a spus credinţă în biruinţa dreptăţii şi eă prevede momentul când şi la Alba Iulia va flutura tricolorul e înălţător; sala e cuprinsă de un entuziazm de nedescris. Se fac zgomotoase manifestaţii pentru Ardeal şi provinciile subjugate. Din toate colţurile sălii se ridică strigâte de „Trăiască Ardealul slobod".

D. *Podlesnâi* vorbeşte die partea slujbaşilor dela Zemstva ţinutală a Chişinăului şi din partea Obştei învăţătorilor

Preşedintele face în puţine cuvinte elogiul muncii învăţătorilor şi a marei importanţe culturale ce-o are această breaslă, după care publicul face învăţătorilor o manifestaţie călduroasă. O figură simpatică de adevărat Moldovan e vorbitorul cooperatorilor d. *Buruiană*, care într'o frumoasă limbă românească arată nădejdile cari se leagă de Sfatul Ţării. D. *Chircorov* într'o moldovenească destul de bună arată dorinţele ţăranilor din ţinutul Chişinăului şi citeşte telegramele volostelor din acest ţinut.

Pentru redacţia *Soldatului Moldovan* vorbeşte unul din redactorii săi, soldatul *Minciună* într'o frumoasă limbă moldovenească şi spune eă ziua de azi e „sărbătoarea sărbătorilor". Paştele neamului moldovenesc.

Vorbitorii soldaţi — unul de pe frontul asfinţit de sus, altul din Sevastopol (Crimea), oameni simpli. plini de credinţă, vorbesc cu multă hotărâre şi căldură, dând încredinţare eă oştaşii moldoveni sunt hotărâţi să apere drepturile ţării Asemenea hotărît vorbeşte marinarul *Gafencu* dela Odessa, luptător convins, care arată activitatea de propagandă a comitetului din Odesa; e multă încredere, dragoste şi entusiasm în vorba simplă dar bine potrivită a acestui Moldovan înalt, uscăcios cu ochii vii.

(Va urma). **George Tofan.**

Ştiri din Transilvania

In vreme ce Basarabia se îmbracă în haina luminată a celei mai mari sărbători de libertate, Transilvania noastră iubită tremură de durere sfâşietoare. Căci după sute de ani de suferinţă şi de jertfă, Ungurii, pentru cari şi în acest războiu a curs atâta sânge de al nostru, în loc de răsplată dreaptă, ne prigonesc în chipul cel mai sălbatec. Părinţii şi fraţii noştri de-acasă sunt chinuiţi, bătuţi şi aruncanţi în temniţe. Fruntaşii noştri, cari au povăţuit poporul şi s'au luptat pentru drepturiile lui, nu mai sunt astăzi printre cei vii. Spânzurătorile ungureşti le-a curmat firul vieţii. Ei s'au stins ca nişte mucenici, cu credinţa cea mare şi sfântă în sosirea dreptăţii,

Astăzi părinţii şi fraţii noştri plâng cu inima întunecată de durere, căci Ardealul este un câmp de spânzurători blăstămate. Iată ce povesteşte în gazeta *România Mare* dela Chiev cel mai nou voluntar român:

„In marginea Mănăsturului lângă Cluj, ne am văzut comandaţ într'o dimineaţă să fim de faţă la „pedepsirea" unor trădători de patrie. Eram câte două companii (una de mitraliere şi una de infanterie) din regimentele ungureşti 301 şi 302, alcătuite din rămăşiţele a multe alte regimente nimicite, Intre soldaţi erau şi câţiva români.

Ce ne-a fost dat să vedem atunci mă umple şi acum de groază. In faţa unei spânzurători simple erau adunaţi la vreo sută de cărturari români, mai mare parte preoţi. Intre ei erau şi două doamne. Pela ciasurile nouă dimineaţa a sosit un căpitan dela tribunalul militar, însoţit dn un medic militar şi câţiva judecători civili. Fără să se citească vreo judecată, fără să se spună vre-un cuvânt, la un semn al unuia dintre cei sosiţi, soldaţii unguri au început munca.

Rând pe rând spânzurau pe câte unul dintre cărturarii noştri. rând pe rând, mai întâi pe preoţi, apoi pe ceilalţi bărbaţi şi în urma tuturor cele două doamne, rând pe rând pe o singură spânzurătoare. de la ciasurile nouă dimineaţa până la ciasurile patru după amiazi. Morţii erau coborâţi după spânzurăroare şi aruncaţi grămadă alături, ca să vie la rând altul...

N'am auzit — şi eram numai la 30 de paşi de spânzurătoare — nici un cuvânt de milă din partea celor cari erau de faţa ca privitori, nici un cuvânt de plângere din partea celor cari aveau să se sfârşească... Palizi, cu ochii vâriţi în cap, cu feţele brăzdate de multe chinuri pe cari le vor fi îndurat, stăteau în faţa spânzurătorii şi aşteptau sa le vie rândul... Doar o cruce de şi făceau, dar nici o lacrimă, nici o rugăminte umilitoare de iertare.. Nişte eroi, nu altceva! Femeile dacă îşi mai duceau la ochi batista, ca să nu văză, încolo nici un fel de slăbiciune.

Dacă au avut şi vre-un preot care să le împărtăşească cea din urmă mângâiere creştinească? Da, era de faţă şi un preot papiştaş, care stătea, cu crucea în mână, înaintea spânzurătorii — *întors cu spatele spre jertfele nenorocite ale unui neam nenorocit.*

Vre-o 7, 8 ciasuri — nu mai ştiu nici eu cât — a ţinut această sălbătăcie ungurească şi în această vreme popa lor papistăşesc pe o clipă măcar nu s'a apropiat nici de unul dintre „fraţii în Christos"...

Aşa a murit părintele *Coman Baca* din Poplaca, aşa *Romul Popescu* dela „Albina" din Sibiu, avocatul *Zaharie Munteanu* din Alba Iulia, aşa poamna *Dr. Beu* din Sibiu (doctorul Beu a înebunit!), aşa — ca cea din urmă din şirul nesfârşit — o protopopească *Popovici* din părţile Braşovului, — şi mulţi alţii ale căror nume nu le ştiu, pentru că nimeni nu îndrăsnia să le pomenească!

Dar este un Dumnezeu în cer, un Dumnezeu bun şi *drept*, şi răsplata lui are să fie cruntă. Şi răsplata lui avem să le-o ducem noi..."

Comisarul gubernial al Basarabiei recunoaşte Sfatul ţării ca singura stăpânire legiuită a ţării.

In şedinţa dela 22 Noemvrie, comisarul Basarabiei, d. Cristi, a făcut cunoscut că el de acum nu mai recunoaşte pentru Basarabia altă stăpânire decât Sfatul ţării, dela care aşteaptă porunci.

Vivat!

Sărbare Moldovenească la Chişinău

In seara de 24 Noemvrie a avut loc la Chişinău o minunată serbare moldovenească, cu teatru, concert şi dansuri naţionale.

Despre această serbare vom vorbi mai pe larg în numărul viitor.

„Ardealul" în 8 pagini

Numărul de faţă al gazetei noastre iese în 8 pagini, în cinstea Sfatului ţării Basarabiei.

Dacă nu ne înşelăm, „Ardealul" este astăzi singura gazetă care iese într'un format aşa de mare.

Societăţi şi organizaţii moldoveneşti în Chişinău.

Societatea culturală a Românilor din Basarabia. Preşedinte Pavel G. Gore, secretar T. Neaga.

Asociaţia (Obştea) învăţătorilor moldoveni. Preşedinte T. Neaga, secretar M. Hamer.

Comisia şcolară moldovenească de pe lângă Zemstva gubernială a Basarabiei. Preşedinte Vladimir de Herţa, secretar T. Bogos.

Liga culturală a femeilor moldovene. Preşedintă d-na Dr. Elena Alistar, secretară d na Nadejda Tudor.

Partidul naţional moldovenesc. Preşedinte al Comitetului central Teofil Iancu, secretar locotenentul Stârcea.

Comitetul central ostăşesc moldovenesc. Preşedinte P. Pântea,

Biroul pentru organizarea Sfatului Ţării. Preşedinte V. Ţanţu, secretar G. Holban.

Cursuri particulare de limba moldovenească

Cu autorizaţia Comisiunii şcolare moldoveneşti de pe lângă Zemstva Gubernială, d-na Maria Catacazi deschide *două cursuri particulare de de limba Moldovenească.*

Cei ce doresc să se înscrie la aceste cursuri, trebue să fie:

1) Moldoveni,

2) Să cunoască limba moldovenească în vorbire,

3) Să aibă învăţătură de cel puţin 4 clase gimnaziale ori de alte şcoli cari stau pe aceiaşi treaptă,

4) Să se îndatoreze ca să ţie la sfârşitul cursului un examen în faţa unui delegat al Comisiei şcolare.

Cursurile vor avea două secţii: a) în secţia întâia se va preda în mod gratuit pentru acei ce vor dovedi că sunt lipsiţi de mijloace; secţia a doua va fi cu plată şi anume câte 10 ruble lunar.

Cursurile vor dura 3 luni; în fiecare săptămână vor fi 3 lecţii de câte două ceasuri, de toate 6 ceasuri săptămânal.

La sfârşitul cursurilor cei ce vor fi ţinut examen, vor primi adeverinţe.

Inscrierile se fac la d-na **Catacazi, Gogolia 33,** (intrarea Pe Kievska) dela 3—5 Luni, Joi şi Sâmbătă.

A ieşit de sub tipar

1. **Abecedar Moldovenesc** de arhimandritul Gurie, în tovărăşia mai multor iubitori de luminarea norodului, PARTEA II a. Preţul 1 rublă.
2. *Instrucţie pentru şcolile începătoare moldoveneşti din Basarabia*, dată de Zemstva gubernială. Invăţătorilor li se dă fără plată de către zemstvele ţinutale.
3. Statutele Societăţii învăţătorilor moldoveni din ţinutul Bălţilor.

Se caută doi ucenici

pentru Tipografia societăţii Culturale a Românilor din Basarabia. Adresa: Chişinău, Alexandrovscaia-uliţa, Passaj.

Gramatica limbei Române

de Eusebiu Popovici.

Se află de vânzare la librăria noastră cu preţul de 2 ruble şi jumătate.

Spre luare aminte

Se află de vânzare **Cântece moldoveneşti pe note** şi anume acele cântece cari au fost învăţate la cursurile de învăţători din Chişinău.

A se adresa d-lui **Nicolae Oancea**, Chişinău, Leovscaia 57.

Se caută

un MECANIC şi un ROTAR pentru moşia ZOTI, poşta Hâuceşti. ţinutul Chişinău.

Gazete şi reviste (jurnale) româneşti cari ies la Chişinău

„ARDEALUL"

(TRANSILVANIA.)

Iese odată pe săptămână. Abonamentul pe 8 luni 4 ruble.

Chişinău, Alexandrovskaia uliţa Pasaj.

Redactor: Dr. ONISIFOR GHIBU.

ŞCOALA MOLDOVENEASCĂ

Revista Obştei învăţătorilor moldoveni din Basarabia.

Chişinău, Cupeciscaia 19.

Iese odată pe, lună sub conducerea unui Comitet.

Abonamentul 3 ruble pe an.

Cuvânt moldovenesc

gazetă naţională pentru Moldovenii din Basarabia şi de peste Nistru

Chişinău, Jucovskaia 15.

Iese de 3 ori pe saptămână. Plata 8 ruble pe an.

Redactor: PANT. N. HALIPPA.

Luminătorul

jurnal bisericesc.

Tipărirea Statului Frăţimii Naşterii lui Hristos din Chişinău.

Chişinău Haralampiscaia 42

Iese odată pe lună. Preţul 5 ruble pe an.

Redactor: Protoiereul C. POPOVICI

SOLDATUL MOLDOVAN

gazeta Comitetului central ostăşesc moldovenesc din Basarabia al deputaţilor ofiţeri şi soldaţi.

Chişinău, Dvoreţ Svoboda.

Iese de 2 ori pe săptămână. Preţul 1 rublă pe lună.

Redactori: **G. Tudor şi M. Minciună.**

Ştirile Comitetului Implinitor ţinutal din Chişinău.

Iese de două ori pe lună, în Chişinău.

Cetiţi şi răspândiţi printre toţi Românii gazeta

România Mare,

foaia voluntarilor români din Austro-Ungaria.

Gazeta iese odată pe săptămână la Kiev şi costă 4 ruble pe an.

Redacţia şi administraţia: **Kiev; Corpus Rumânschi Dobrovolţev.**

TIPOGRAFIA

SOCIETĂŢII CULTURALE A ROMÂNILOR DIN BASARABIA

CHIŞINĂU, ALEXANDROVSCAIA ULIŢA. PASAJ

Tipăreşte orice fel de lucrări: Cărţi, Reviste, Gazete, Anunţuri. Cărţi de vizită, ş. a.

PREŢURI POTRIVITE

LIBRARIA NAŢIONALA

CHIŞINAU, ALEXANDROVSCAIA ULIŢA. PASAJ

Se află de vânzare tot felul de cărţi româneşti tipărite cu litere latine, precum:

Gramatici, Cărţi de citire, Istorii, Geografii, Aritmetici, Povestiri, Poezii, Romane, ş. a.

Secretar de redacţie Dr. ION MATEIU

CHIŞINAU, TIPOGRAFIA SOCIETĂŢII CULTURALE A ROMÂNILOR DIN BASARABIA.

BCU Cluj / Central University Library Cluj